

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

[Vallekilde]

FRA VALLEKILDE FOLKEHØJSKOLE

100

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN

1993

Fra
Vallekilde Folkehøjskole

100

Udgivet af Selevforeningen

1993

DANMARKS
PÆDAGOGISKE
BIBLIOTEK

⇒ VIDEO FEMVISING M. KAFF' ← ☀

Højskolebilleder

Digteren Benny Andersen har engang sammen med sin kone skrevet et digt, som de kaldte »Tiden og storken«:

*Jeg har hørt om tiden
 jeg har hørt den kan være lang
 jeg har hørt den kan slippe op
 at man kan vinde eller tabe den
 at den kan være ordentlig eller kostbar
 god eller dårlig
 ude eller inde
 jeg har hørt meget om tiden
 men jeg har aldrig set den.*

*Som barn forestillede jeg mig tiden
 som en stor smuk fugl
 nærmest en stork
 fordi jeg havde hørt
 at tiden kunne flyve
 men også at den til tider
 stod fuldstændig stille*

*Jeg elskede tiden den gang
 tiden med sit lange røde næb
 stående på sit ene røde ben
 bøjet over en mørk dyb dam
 inden den langsomt foldede
 sine brede hvide vinger ud
 og svævede i timevis
 mellem himmel og endeløse enge.*

*Men senere blev jeg forvirret
 da jeg hørte
 om tidens tand
 om spild af tid*

*at tid i virkeligheden var penge
 eller at tiden var af lave
 og den slags
 så efterhånden mistede jeg
 min barnetro på storken
 og faktisk har vi nu
 langt færre storke i Danmark
 end vi havde på den tid
 da jeg troede på dem.*

*Jeg har hørt om tiden
 jeg har skrevet digte om tiden
 jeg har skrevet og hørt meget om tiden
 jeg har haft min tid
 somme tider er jeg endog
 nået frem til tiden
 men jeg har stadig ikke set den.*

Nej, ingen af os har set tiden, men vi har alle – måske ikke så poetisk som Benny Andersen – dannet os billeder af den. Mine første billeder af højskolen, af denne højskole, var håndgribelige og dog så ubegribelige, at jeg siden måtte danne mig mine egne billeder af den. Min mor, der var elev på Vallekilde Højskole i sommeren 1912, havde i hele sit lange liv nederst på den hjemlige reol stående et gammelt, læderindbundet, slidt fotoalbum bl.a. med billeder fra sin højskoletid, og dem studerede jeg ofte som barn. De var taget af højskolens nabo, Henrik Nielsen, der må have været en fremragende fotograf. Der var selvfølgelig portrætter af Poul Hansen og fru Sigrid, af Niels og Maren Hansen og andre af koryfæerne fra tiden før 1. verdenskrig. Og der var fotografier af 20-årige højskolekammerater med opsat hår og skildpaddekamme og hvide blonder i de højtsiddende kjoleliv. Men hvad der står stærkest i min erindring, måske fordi de fortæller om livet på stedet, er nok idylliske billeder fra sommerudflugterne til Vejrhøj

med sriben af kvinder i folderige støvfrakker på stien over den sidste åbne mark til højen. Eller til Skarridsø – sommerpiger i lange, lyse kjoler og stråhatte med viftende bånd – en flok ungmøer på en bådebro på vej ned i robåden til sejlturen på den blanke, blinkende sø omgivet af Jyderupskovene. Et billede mættet af en næsten Krøyersk idyl – og det har det næppe været bag facaden, hverken i Vallekilde eller på Skagen.

Ikke desto mindre var de billeder en del af bagagen, da jeg som purung i sommeren 1955 begyndte mit arbejde som højskolelærer, et arbejde, som nu er ved at nå sin afslutning og derfor har givet mig frimodighed til at lægge en del af min billedbog for 38 års højskolevirksomhed frem til offentlig beskuelse. Faktisk er jeg vel en af de sidste højskolelærere, der har haft det privilegium at ha' oplevet såvel den gamle bondehøjskole som nutidens mere sammensatte på min krop. Det er ikke et familiealbum, men i sagens natur bliver de efterfølgende højskolebilleder farvet af mine oplevelser af de perioder i mit private billedarkiv, som jeg nu vil fortælle om, nemlig slutningen af 50'ernes og begyndelsen af 70'ernes Vallekilde.

Mit personlige bagland er Sydvestjylland og det bl.a. hjalp mig på forunderlig vis, da jeg som nyuddannet lærer begyndte i Vallekilde. Jeg havde et nært kendskab til det landbomiljø, som højskolen på det tidspunkt hentede langt de fleste af sine elever fra, og jeg havde fra min stationsby-opvækst viden om en skarp adskillelse mellem land- og byungdom, som bl.a. afspejlede sig i sportsinteresserne: byens unge (dog endnu kun hankønsvæsner!) spillede fodbold om sommeren, og på græsset ved siden af spillede de unge fra gårdene håndbold. De, vi, var medlemmer af såvel ungdomsforening som gymnastikforening. Om vinteren dyrkede vi megen gymnastik – når der da ikke var foredragsaftener, sædvanligvis med grundtvigske talere, ofte fra de nærtliggende højskoler Askov og Rødding. Ja, og så

var der selvfølgelig ballerne, hvor by og land godt nok mødtes – men holdt sig i hver sin usynlige cirkel.

Mange af disse unge fra landbruget tog på højskole, ofte på den, deres forældre selv havde været på. Specielt Vestjyllands landbokredse sendte mange af deres børn til sjællandske højskoler, måske for at de unge dog den ene gang i deres liv kom for alvor hjemmefra. Og stort set var det en selvfølge, at de efter endt højskoleophold drog tilbage til de hjemlige egne, oplivede og oplyste, klar til at genoptage deres gamle erhverv – måske til at overtage en bedrift, måske til at gifte sig med den kæreste, der var blevet præsenteret på fætter- eller kusineballet på højskolen.

Midt i 50'erne var der endnu kun piger på sommerskolen, mens vinterskolen få år før var blevet blandet, men mine oplevelser af disse år bliver nok et sammenkog.

Hvad var det så for en højskolehverdag, der mødte en Jens eller Marie på en folkehøjskole anno 1955? Ja, hvad de ydre rammer angår, kan man vel sige, at for nyankomne elever måtte de virke som en art forlængelse af det hjemligt fortrolige: elevværelserne var udstyret som de kendte dem fra den tids karle- og pigekamre. I spisesalen sad husbond for midterste bordende, mens forkarlene (lærerne) administrerede de andre bordender. Maden var hjemlig, rigelig og solid, så en god appetit minus det vante fysiske arbejde kunne godt få gymnastiksalens gulvbrædder til at gungre ved en vinterskoles afsluttende gymnastikopvisning. – I øvrigt nød de nok en periodes frihed fra et strengt arbejdsliv og følte næppe den stramme timeplan, som de mødte, som en stor byrde, selvom det måtte være et brat skift. Det stillesiddende liv blev kun afbrudt af daglige obligatoriske gymnastiktimer.

Og hvad sad de stå stille til, ofte på medbragte puder: Efter fælles morgensang med Karen Nielsen ved stueorglet var der timer fra kl. 800 til 1800 kun afbrudt af en midt-dagspause. Ud over de obligatoriske dansk- og regnetimer var der to daglige foredrag – foredragstimen før middag lå

nok i den bedste sendetid og var forstanderens privilegium! Om vinteren kunne der være et foredrag sidst på eftermiddagen, og da det til gengæld var dårligste sendetid, blev det den yngste lærers privilegium. Der var faste håndarbejdstimer til pigerne og landbrugslære til karlene, der var mange timer til delingsføreruddannelsen, som efter endt højskoleophold kunne bruges i de hjemlige gymnastiksale. Og der var sangtimer og studiekredse, som eleverne selv valgte sig ind på. Emnerne kunne alt efter lærernes interesser spænde fra sprog over samfundslære til boligindretning. – Det sagdes fra gammel tid, at man kunne se på et landbohjemms ydre, om dets indvånere havde været på højskole: så var der blomster i vindueskarmen, bøger på reolen og broderede puder i sofaen!

Af praktiske – og vel næppe af pædagogiske grunde blev eleverne allerede på deres første dag stillet overfor skriftlige prøver i deres dansk- og regnekundskaber og derefter inddelt i hold efter færdigheder. Det var en metode, som ikke vakte udelt glæde hos lærerne og næppe heller hos de af eleverne, der måske havde haft nederlag nok på de områder i deres barndoms skole. Langt de fleste af eleverne havde en 7-års skolegang bag sig, nogle med undervisning kun hveranden dag eller med afkortet skema i sommertiden, hvor der var brug for deres arbejdskraft i hjemmet. Så en del af dem mente at ha' noget at indhente og var, hvad vi nu om dage kalder velmotiverede.

Som bekendt har gamle N. F. S. Grundtvig i sine sange givet mange bud på, hvad han kaldte livsoplysning, og at kunne give den er vel højskolens hovedopgave – for 150 år som nu – og hver tidsalder gør det på sin vis. Den er jo nok lidt svær at udbyde som fag, uhåndgribelig som den er. Men den er sikkert baggrunden for de mange sangtimer og foredrag, som dengang var på timeplanen. Midt i 50'erne beskæftigede foredragsholderne sig ikke meget med aktuelle politiske eller samfundsmæssige forhold, nej, det var historien, mytologien, genfortællingen og litteraturen, der

fylgte mest – emner, som havde givet talerne de oplevelser, den livsforståelse og den indsigt, som de så kunne håbe at formidle til elever eller vække deres interesse for.

Hvad foregik der i den sparsomme fritid? Næppe meget, set med nutidens elevøjne. Fire ugentlige begivenheder lå fast: Én hverdagsaften og søndag eftermiddag måtte de to køn besøge hinanden på værelserne et par timer – ellers var al samfærdsel, også på gangene, forbudne lege. Overtrædelse af de færdselsregler kunne få alvorlige konsekvenser for de pågældende. Efter kl. 2230 skulle der være ro i lejren, og vi lærere måtte sørge for at lukke og slukke og påse, at alt åndede fred og idyl.

De to andre faste begivenheder i ugens gang lå i week-end'en, hvor eleverne som regel stod for lørdagsunderholdningen, tit i form af dialektaftener. Det var jo den gang, der endnu var så kraftige dialekter til, at en jyde og en sjællænder kunne ha' svært ved at forstå hinanden. Og søndag aften var det så lærernes tur – vi lavede, hvad der blev kaldt lærerlæsninger – skuespil opført med bog i hånd, og vi var vidt omkring i dramatikken, men havde det selv morsomst med Hostrup og hans »Soldaterløjer«.

Havde højskoleelever i midten af halvtredserne nogen form for medindflydelse? Nej, det havde de ikke, og det hverken bad de om endsige krævede højlydt, som det sås få år senere. Der var endnu ingen elevråd eller fællesmøder eller stormøder, og om der i en elevflok rørte sig ønsker eller forhåbninger i den retning, står for mig hen i det uvisse. – Der var i øvrigt heller ikke endnu lærerråd eller medarbejderråd. Lærermøderne blev afviklet i en ugentlig midt-dagspause over en kop kaffe, og her fandt den kortsigtede planlægning sted.

Disse år står, nok lidt sminket af afstanden, som en idyl. Men uden for dørene var det jo den kolde krigs tid. Øst og vest raslede på skift eller samtidig med sablerne, atomoprustningen eskalerede, og man kunne med rette spørge, hvordan det påvirkede højskolehverdagen. Næppe meget.

Nok var verdensfreden skrøbelig, men man levede i håbet og lukkede øjnene for de værste trusler. Endnu var det ikke atommarchernes tid – og i øvrigt tvivler jeg på, at mange gamle Vallekilde-elever deltog i dem siden hen. Langt de fleste var jo vokset op i solide Venstre-hjem uden tradition for oprørske manifestationer.

1970'ernes højskoleliv har ikke freden og idyllen som overskrift. Der skete begivenheder og ændringer, som mange gamle elever nok havde svært ved at følge. Omkring 1970 var der på mange højskoler dønninger af det ungdomsoprør, der begyndte i 1968, og som vel aldrig herhjemme nåede franske eller tyske højder, men som nok kunne give højskolefolk, også i Vallekilde, grund til at fundere over højskolens fremtidige skæbne. I Vallekildes årsskrift fra 1969 lægges nogle overvejelser frem, som angik dette sted. Jeg citerer: »En højskole er ikke en slags ungdomsklub med kostafdeling – og heller ikke en ideologisk læreanstalt for de rette meninger.« Og i artiklen citeres så en forhenværende, yngre højskolelærers ord: »En højskole er et sted, hvor man erkender sig selv og verden med dens nød og muligheder, men med vilje til at realisere sin erkendelse.« – Det budskab kunne vel også en sammensat lærerkreds tilslutte sig uden at skulle gå på akkord med sig selv.

Et debateme blandt gamle Vallekilde-elever var Franz Ernsts film »Højskolejournal '69«, vist i fjernsynet i efteråret '69 og delvis optaget på Vallekilde vinteren 1968-69. Selv har jeg ikke set den i mange år, men jeg erindrer den ikke blot som et tidsbillede af den periodes højskoleelever og lærere, men også som en skildring af, at højskolen ikke længere var, som den havde været – og det skabte debatten. Når sandheden skal frem, har den nok aldrig været, som den var, for så havde vi jo et museum og ikke en levende skole. Nok levede troen på livsoplysningen som den bærende kraft stadig, omend glosen ikke eksisterede i den periodes ordbog – men ny var elevernes interesse i og voksende

krav om medindflydelse på højskolens hverdag, og det gjaldt på mange områder: ordensregler, timeplan, fagtilbud, kostplan, indretning af fællesrum, fritidsarrangementer, o.s.v. – En del af ønskerne var fornuftige og forståelige, og i 70'ernes første år indførtes så demokratiet på Vallekilde med de begrænsninger, som skolen måtte sætte, nemlig: Der kunne ikke af elever træffes dispositioner, der 1) rakte ud over deres eget ophold, 2) der berørte skolens økonomi og 3) endelig, at der skulle vises hensyn til skolens nære omgivelser, hvad angik adfærd og støj.

Der var enkelte, som regel velbegavede og velformulerede elever, for hvem dette ikke var nok. De ville kun acceptere det fuldkomne demokrati, hvad det så er for en færdig størrelse – med medbestemmelse på snart sagt alle områder. At deres krav kunne synes egoistiske og kortsynede og støde mod andres ønsker og holdninger, prellede af på dem. De betragtede de fleste medlemmer af skolens faste stab, som vel tilmed alle havde rundet de kritiske 30 år, som repræsentanter for »den repressive tolerance« (d.v.s. at gi' efter på uvæsentlige punkter for at sikre sig magten på væsentlige områder). Var man ikke med dem, var man imod – og den holdning kunne bremse den samtale, der er fundamentet for et ægte demokrati. En samtale kræver som bekendt mindst to parter, der vil lytte til og være åbne overfor hinandens synspunkter. Og viljen til at gå ind i den kunne det i disse første 70'er år være svært at finde, også på Vallekilde – og også eleverne indbyrdes.

Hvad var det så for elever, vi havde i 70'erne? Mens eleverne i 50'erne som sagt i væsentligst grad kom fra landbo-kredse, kunne vi nu glæde os over, at højskolen (ikke bare Vallekilde) langt om længe samlede tilslutning fra både land og by. Med et slag på tasken: $\frac{1}{3}$ kom fra Københavnsområdet, $\frac{1}{3}$ fra provinsbyerne og $\frac{1}{3}$ fra landområder – en fornem fordeling, der gjorde, at vi nu for alvor kunne tale om en folkehøjskole. Det var unge med vidt forskellige miljø- og uddannelsesbaggrunde. Med afgang fra folkesko-

len, med real- eller studentereksamen eller med faglige uddannelser. Mange elever søgte i disse år højskolen på grund af de eftertragtede points, der kunne kvalificere til optagelse på især børnehaveseminarier.

En anden, langt mindre andel udgjorde de »henviste« elever. Det var unge, der som regel var faldet ud af arbejdslivet eller uddannelsessystemet, ofte af sociale årsager, og som så af sociale instanser på det hjemlige kommunekontor bekvemt blev henvist til et højskoleophold, uden at skolen i forvejen var orienteret om deres baggrund. Mange af de unge anede ikke, hvad det var for et sted, de var landet på. Den trafik blev der dog i nogen grad rettet op på i løbet af 70'erne, således at skolerne selv kunne vurdere, hvor mange af disse unge, ofte med store, hjemlige problemer, de måske kunne give det nødvendige skub. Men man kan stille spørgsmålstegn ved, hvor tit det lykkedes. Der er nok megen sandhed i, at i de år blev 90% af tiden brugt på 10% af eleverne. Og det kunne så resultere i, at en stor gruppe mere uproblematisk elever med rette kunne føle sig lidt forsømt.

Hvis dette har været et mørkemaleri af år, som unægtelig ind imellem gav strenge stunder for en højskolelærer, så måtte man samtidig erkende, at selv om det ikke var blevet lettere at være højskolelærer, så var det i nogle henseender blevet morsommere og mere udfordrende.

Den stramme timeplan som skildret fra 50'er-tiden, blev totalt ændret – en udvikling, der var påbegyndt i 60'erne. Elevernes ønske om selv at sammensætte deres timeplan blev efterkommet. De obligatoriske fag forsvandt, og i stedet kom et skema med en række valgmuligheder af studie-kredse. En af lærergruppens talrige diskussioner om disse ændringer gik på det rimelige eller urimelige i, at en elev på denne vis ved selv at sammensætte sit skema kunne undgå at åbne en bog i løbet af sit ophold. I årsskriftet fra 1971 findes i alfabetisk rækkefølge en oversigt over de fag, der blev tilbudt i vinteren 1971-72. Den vil næppe være gen-

kendelig for en 50'er elev, idet den rummer 51 titler, hvor der stadig er klassiske højskolefag, men nu iblandet tidens politiske, som samfundsmæssige og filosofiske holdninger og interesser. Det er en lærerkreds, der søger at dække elevernes forventede behov.

Gymnastikken og delingsføreruddannelsen var væk (gymnastikhøjskolerne havde helt overtaget lederuddannelsen) og i stedet rykkede motionsfag ind. – Men hvad der med nutids-højskoleblik kan undre lidt er, at af de 51 tilbud er kun 9 såkaldt kreative fag. Utænkeligt i dag, hvor forholdet snarere er omvendt, og hvor man nok må overveje, om ikke interessen for de boglige fag er ved at vende tilbage.

Der var stadig foredrag, men antallet var skrumpet ind – det var gruppearbejdets storhedstid – og lidt senere også projektarbejdets. – Højskolesangbogen havde vanskelige kår, først da 16. udgave udkom i 1974 med et større udvalg af fremmedsprogede tekster og med protestsangene, kunne den delvis accepteres. Som bekendt er de igen luget ud i den seneste udgave, og også det fortæller om tidernes skiften.

Hvordan fungerede så det sociale liv uden for skemaet? Vel som på så mange andre højskoler i disse år. De store forskelle i elevernes hjemlige baggrund gjorde det ikke lettere at få det til at fungere. Selvfølgelig var der stadig fælles arrangementer som foredragsaftener med gæstetalere udefra, og der var møder med politikere, kunstnere og i øvrigt ofte af mennesker, der var engageret i socialt arbejde. – Og der var lørdagsfesterne, som unægtelig havde skiftet karakter siden 50'ernes dialektaftener. Den høje musik, beat'en og rock'en havde holdt sit indtog og har lige siden gjort det vanskeligt for ældre lærerører at holde ud til festens ende, der heller ikke som i 50'erne lå ved 10-11 tiden!

De fleste beslutninger vedrørende disse arrangementer blev truffet på fællesmødet, det egentlige forum for alle elever og medarbejdere – i princippet også de praktiske, der

imidlertid ret hurtigt fandt ud af, at de kunne gøre mere gavn midt i arbejdstiden ved at passe deres gøremål end ved at høre på mange ord og måske kritiske bemærkninger, der også kunne ramme deres faglige stolthed. Fællesmødet var selvfølgelig tænkt som en træning/opdragelse i de demokratiske spilleregler, og når det ikke altid fungerede, kan det hænge sammen med, at et mindretal ofte udtalte sig på alles vegne, og flertallet tog sjældent til genmæle, så samtalen havde ringe vilkår. Mon ikke det var i de år, begrebet »det tavse flertal« opstod?

Det var også i de år, normer skulle overskrides og tilværelsens muligheder og tilbud prøves af til yderlighederne. De euforiserende stoffer var en del af ungdomskulturen, og det i alle dens samfundslag. Her på stedet ville brugen af euforiserende stoffer medføre øjeblikkelig bortvisning – det har været og er stadig det første bud i loven. I perioder havde vi problemet inde på livet, men det blev dog mindre i løbet af 70'erne, hvor forskrækkelsen over de stærke stoffers farlighed og følgevirkninger gik op – også for eleverne.

Vallekilde højskole har i min tid med vekslende held altid dyrket de åbne døres politik, både bogstaveligt og i overført betydning. Vi havde i 70'ernes begyndelse månedlige omegnsmøder, hvortil egnens folk var velkomne. Da tilslutningen udefra tyndede ud blev de afløst af »Lørdagshøjskolen« i et håb om, at med børnepasning lørdag formiddag kunne også yngre familier med et ugentligt højskoleophold på 2-3 timer få glæde af naboskabet til højskolen. De første forsøg med denne fornyelse gik godt, omend nogle af vore elevers manglende ærbødighed over for almindelige borgerlige dyder nok kunne falde ældre årgange for brystet.

Har min fremstilling af disse første 70'er-år lydt som en stor klagesang over den korte periode i Vallekilde højskoles historie, så er den bestemt ikke hele sandheden. De 90% af eleverne i disse år skal vi jo ikke glemme. Der var, eller

blev, fine elevhold ind i mellem – og der var altid gode folk blandt dem og blandt kolleger at hælde hovedet til, hvis hverdagen blev besværlig. Og selvfølgelig var tiden lærerig på godt og ondt. Den gav i hvert fald anledning til mange drøftelser ved lærermøder, der kunne være opslidende, opmuntrende – og sikkert nødvendige. Den lære, jeg selv uddrog af disse års erfaringer, blev en forankret overbevisning om, at højskolen skulle være et forum, hvor meninger kunne brydes i ligeværdighed, og at de stærke i tro og tale ikke skulle mangle kvalificeret modspil fra de mere stille i landet – og at det var en væsentlig opgave som lærer at hjælpe til at få genetableret den samtale, som er forudsætningen for om ikke at nå, så at søge at forstå hinanden.

Hvor blev billederne nu af? Jo tættere vi rykker på nutiden, jo utydeligere står de, uretoucherede og uklare. Sommerpigeidyllen anno 1912 kan ikke ha' været hele sandheden – men den var rigtig i den forstand, at min mors erindringer om sin højskoletid var varme og hengivne – måske fordi hun for første gang i sit unge liv følte sig accepteret som et enestående væsen mellem andre enestående i det fællesskab, som måtte bære præg af denne lyse, optimistiske før-nogen-verdenskrigs-periode.

Billederne fra 50'erne er nok også idylliserede, farvet som de er af en ung piges første højskoleoplevelser. Skolen havde svære økonomiske problemer, som kunne mærkes, og for en grøn, uerfaren højskolelærer var der selvfølgelig pædagogiske nødder at knække. Og ud af en tilsyneladende ensartet folk elever i blomstrede sommerkjoler eller tofarvede striktrøjer har den utvivlsomt været unge, der følte som min mor – og andre igen, som ikke havde megen glæde af deres ophold, men som følte sig ensomme i det uforpligtende fællesskab som et højskoleophold også kan være, og sådan har det jo nok været gennem hele højskolehistorien.

I tilbageblikket er 70'erne endnu besværligere at fordøje og udkrystallisere. I stedet for enkelt-billeder ruller en film

med både billeder og lyd over det indre lærred: træskoklappen og bare tæer, langt hår og indiske skjorter, farvede bleer og høj musik, fællesmøder uden fællesskab. – Og heller ikke den billedstribе forhindrer, at vi lejlighedsvis møder elever også fra de besværlige år, elever, der giver udtryk for varme følelser for den periode i deres liv, hvor de fagligt lærte noget nyt, og hvor de fik prøvet nogle holdninger til tilværelsen af og – sagt med bagklogskaben – fik erfaret forenklingens problematik.

Med disse årtiers erfaringer som baggrund ser jeg med ubekymrethed på kommende års højskolevirksomhed i Vallekilde. Jeg er overbevist om, at her fortsat vil være højskolefolk til at oplive og oplyse unge og til at gøre dem kritiske og kvalitetsbevidste, så de ikke hopper på det første det bedste modefænomen inden for slagtilbuddene. Ikke mindst i disse år er det forfærdelig vigtigt at styrke elevers tro på, at de er noget værd, uden at de af den grund bliver eskapistiske eller selvcentrerede. Det kan give dem det livsmod og den livsglæde, der i kommende hverdage kan få dem til at engagere sig, ikke blot i de nære omgivelser, men også i den verden udenfor, som de i fremtiden skal være aktive i og medansvarlige for.

Herdis Veit

Virkeligheden er en sær størrelse.

Lad mig sige det med det samme: Jeg har ikke noget nært forhold til de 3 (tre!) computere, der befinder sig i mit hjem. Jeg gør virkelig hvad jeg kan for at betragte dem som »tidsbesparende arbejdsredskaber«, men de kan stadig bringe mig på fortvivlelsens rand. For mig er tidsbesparelsen til at overse, og jeg kan stadig savne en ganske almindelig skrivemaskine. Endnu da.

Det er altså ikke hjemmecomputerens velsignelser, der har ført til min fascination af det, jeg vil beskrive i det følgende. Det var en telefax der startede det hele: Du lægger et brev parat i en lidt forstørret telefon, trykker modtagerens nummer og lægger røret. Brevet kører langsomt gennem maskinen og kommer ud til dig igen - men dit brev er alligevel sendt afsted og kommer ud af modtagerens apparat samtidig! Din telefonregning er ikke steget mere end hvad der svarer til den tid selve operationen har taget - og det er væsentligt kortere end det ville have taget at læse brevet op i den almindelige telefon. Du har kunnet holde i dit brev hele tiden, men *indholdet* er nu også hos modtageren. *Men* - hvis nu brevet ikke når modtageren. Hvor er det så? Hvor er alle de meddelelser, regnskaber, breve osv der aldrig når frem?

Et andet eksempel: Ved lønningsdag får vi ikke mere lønnen udleveret som en brun konvolut med pengesedler og mønter. Nu får vi en seddel hvorpå der står, at vores konto i banken er steget med så og så meget. Vil vi betale i Brugsen, kan det gøres ved hjælp af et lille plastickort og fire tal. Vil vi se sedler og mønter, kan de fire tal og plastickortet udløse dem f.eks. på gaden i en automat - og det uanset hvilken by i verden vi rejser til. *Men* - når vi be'r banken om at overføre penge fra en konto til en anden, får vi at vide, at de penge der overføres først er til rådighed imorgen.- Hvor tilbringer de natten? - Sammen med alle

bogstaverne, tallene, punktummerne og kommaerne fra telefaxerne?

En udvikling af telefonen i fremtiden vil blive en skærm og et kamera, således at man kan se og ses af den person man taler i telefon med. (Slut vil det så formodentlig være med at have et ekstraapparat ved siden af sengen og med at tage telefonen, hvis den ringer før, endsige under, morgenbadet og påklædningen). Hvor befinder vi os iøvrigt når vi taler i telefon sammen? Hos dig eller hos mig? Eller afhænger det af hvem af os der ringede op?

Som telefonen kan »ophæve afstande« og bringe mennesker sammen, selvom der er tusindvis af kilometer mellem dem, sådan rent fysisk, kan telefonen sammen med computeren gøre det samme. Sammenkoblings-enheden kaldes et *modem*. Computerens signaler sendes altså gennem telefonnettet, og telefonnettets udbredelse over hele jorden er vi jo ganske fortrolige med.

Computeren som det føromtalte »tidsbesparende arbejdsredskab« er idag hvermands eje. Den finder anvendelse i alle mulige sammenhænge, og opbevarer informationer, *data*, af enhver tænkelig art. Bøger og aviser bliver skrevet, store og små virksomheder laver regnskaber og produktudvikling, alle bankers foretager pengebevægelser, arkitekter tegner huse - alt sammen v.hj. af computer. Alle forskningsresultater, ja de fleste af verdens data, selv de mest hemmelige eller vitale, (for eksempel trafiksystemer som DSB's) er opbevaret i en eller anden computer. Ved hjælp af det føromtalte modem, kan data overføres fra en computer til en anden via telefonnettet. Afstanden er underordnet. Møder kan holdes, forretningsaftaler indgås, kontrakter underskrives altsammen mellem mennesker, der befinder sig på forskellige kontinenter, og uden at nogen af dem behøver at rejse, endsige rejse sig fra skrivebordstolen. Telefaxerne, pengene, telefonmøderne - man begynder at ane et *univers*. Et univers bestående af en u-virkelig virkelighed.

Cyberspace kaldes det. Ordet kan ikke oversættes, men er opfundet af den amerikanske science-fiction-forfatter William Gibson i hans roman *Neuromantiker* fra 1984. Hovedpersonen bevæger sig ud i Cyberspace, det computerskabte rum, der befinder sig på den anden side af skærmen. Et rum, der ikke eksisterer i fysisk forstand, men alligevel indeholder kommunikationsveje og informationer i millionvis. Et rum, hvor man kan mødes med mennesker fra hele Jorden, og rejse Jorden rundt uden at flytte sig fra sine trygge omgivelser.

Det er også her *hackerne* holder til. Nok en lille gruppe, men dem, for hvem Cyberspace nok i højest grad er et konkret handlingsrum.

En hacker er typisk et ungt menneske, der tilbringer det meste af sin tid foran computeren. Han lever sit liv i cyberspace. Her kan han være en anden end den han er, han er udenfor den verden der stiller krav til ham, udenfor voksenkontrol, og her er det ham, der har magten. Han kan rejse hvorhen han vil. Hackeren kan møde andre hackere fra hele verden i Cyberspace. Her er det forbundet med prestige at bryde ind på eksisterende computernetværk. Alle disse har låste »døre«, der kræver en nøgle, et Pass-word, for at blive låst op. Hackerne lever højt på, at sikkerhedssystemerne på mange netværk er skrøbelige, og de passwords der skal bruges er nemme at få computeren til selv at at gætte sig til. Det andet problem er telefonregningen. Den vokser hurtigt når et modem er tilsluttet telefonen i timevis. Løsningen her er at hacke sig ind på store firmaers omstillingsborde, og så derfra foretage den videre rejse på »værtens« regning. Store firmaer, der i forvejen har megen computerkontakt med omverdenen, opdager sjældent, at der har været »gæster«. Hackernes interesse er ikke at ødelægge noget på de netværk de bryder ind i, de kunne have udløst katastrofer hvis det havde været tilfældet. I Jesper 69 Green og Sune Johanssons bog »Cyberworld«, fortæller en hacker:« - Det fede ved at bruge et modem er, at man kom-

mer ind i Cyberspace. Det er faktisk det man gør. Man sidder bare der og kan slet ikke lade være . Det er vildt fedt. Man prøver at komme ind. Når man så er kommet ind, er det sjovt at hente en masse text-filer og prøve at finde andre systemer ud fra det system man har fundet, og komme rundt i Cyberspace på den måde. Det er faktisk et forsøg på at kortlægge hvad der er inde bag skærmen«.

Der er særlig tre ting der driver hackerne. Først og fremmest er den sociale kontakt med andre i denne u-virkelige verden vigtig, da det sociale liv i »Virkeligheden« minimeres. Han er altid alene med sin computer. Desuden trangen til at rejse. Udforskningen af et nyt univers, hvor ingen tidligere har været, og hvor bevægelsesfriheden er ubegrænset. Og endelig magtfølelsen og »det farlige«. Når en hacker er kommet ind i et netværk, har han ubegrænset magt over det. Han kan ændre og ødelægge (få minutters ændring af en DSB-afgang kan have uoverskuelige konsekvenser), drive spionage osv, men han gør det ikke. Det er fantasien og følelsen der er det afgørende.

Min vej omkring Cyberspace, førte mig naturligvis også til *legetøjet*. Som computeren har indtaget arbejdspladser og private hjemms skriveborde, har den også indtaget børneværelserne og daginstitutionerne.

Jeg har observeret mange, især større børn, mens de spillede computerspil, og har set et tydeligt mønster. For eksempel tilbragte jeg nogen tid med at følge to (for mig helt ukendte) 12-årige drenge ved et computerspil i en spillehal. De to, de *legede*. Spillet handlede om riddere med rustning og sværd, og legen kunne for mig at se lige så godt have fundet sted i en skov med træsværd og rustninger af papkasser. Drengene gik helt op i spillet, hjalp hinanden, lagde taktik osv. Egentlig kan jeg sagtens forestille mig, at det spil vil danne inspiration for en leg næste gang drengene tager i skoven. En leder af et fritidshjem fortæller til et computerblad om brugen af computeren på hans institution. Den var blevet købt til kontoret, og da kapaciteten blev

udvidet med forskellige spil, opstod der hurtigt »venteliste« til maskinen. Det var til børnenes højlydte ærgelse af og til at måtte acceptere at »i dag er computeren altså på kontorarbejde«. Lederen fortæller: »I modsætning til de voksnes tøvende holdning, er børnene næsten hæmningsløse, når de kaster sig over tastaturet. Ingen angst for at dumme sig, kun en højlydt latter når et mislykket anslag giver et uventet svar på skærmen - om igen, makker!«

Børn er lynhurtige til at lære at bruge computeren. De er ikke bange for at prøve sig frem, det er deres naturlige fremgangsmåde. Deres mangel på respekt for fænomenet og umiddelbare glæde ved teknikken - som taler til deres legelyst - viser, at de i høj grad har fantasien i behold. Computerspil opleves som en slags tegnefilmverden hvor man som spiller kan styre personernes handlinger med sit joystick. Spillet er altså »film«, ikke virkelighed.

Virtual Reality, der kan oversættes til »næsten virkelighed«, er næste trin. Nu er det muligt at komme »ind« i computerspillet, ikke blot styre helten, men være ham. Et Virtual Reality-udstyr består af et visir (head-set), der er en tredimensional skærm for hvert øje og en sensor, der registrerer hovedets bevægelser. Dertil en handske (power-glow), der registrerer armens bevægelser og gengiver dem på de små skærme. Udstyret giver en fornemmelse af at man går ind i spillet, ind i et cyberspace. Man drejer hovedet og ser sig omkring - strækker armen ud og ser »sin« hånd foran sig -(den har en pistol og ikke et joystick). Man kan bevæge sig rundt i spillets univers - op ad trapper, rundt om hjørner, hen ad gange, og havde - i det spil jeg prøvede - til opgave at skyde den store mandsperson der kommer imod en. Efter at have prøvet et udstyr, der måske nok er sådan et, der snart vil findes rundt omkring i spillehaller, er jeg ikke hverken skræmt eller imponeret. Selvom jeg måske nok er både for gammel og uøvet, kneb det med virkelighedsoplevelsen. (Det gjorde det også for Anders på 13!). Men nu er et helt »power-suit« på vej. En hel dragt

med et »sensory-system« der kan føre hele kroppen ind i cyberspace og hvor man kan røre ved genstande og føle forskel på overfladestrukturer. Med en grafik der er mere »virkelighedstro« vil man have en »ægte« Virtual Reality.

I det foregående har jeg beskrevet en række eksempler som for fleres vedkommende har med kulturen blandt tidens børn og unge at gøre. Den unge generation i et samfund vil altid rette sin opmærksomhed fremad og naturligt og hurtigt adoptere nye tendenser som f.eks. ny teknologi i sin verden. Dette skaber ligeså naturligt uro og skepsis hos den voksne generationen. Således forgår der en stadig debat blandt forældre og pædagoger om brug af computere, computerspil, »virtual realitys« osv. har en skadelig eller udviklende indflydelse på børn. Der bliver på den ene side hævdet, at det er passificerende, voldsfremkaldende og fordummende, og på den anden side, at det er udfordrende og udviklende for motorikken, den logiske tænkning, kreativiteten og fantasien.

Ret beset er det vel den samme diskussion, der er foregået da litteratur blev tilgængelig for alle, da de levende billeder, da radioen, da fjernsynet, videoen —. Det der altid har været afgørende, er fantasien og uanset hvordan den i fremtiden vil blive hjulpet på vej, er jeg sikker på at den nok skal overleve. Og iøvrigt klatrer børn stadig i træer og leger røvere og soldater, og det skal de såmænd nok blive ved med.

Birgitte West Nielsen

PRAG AUGUST 93

Stemmingsbilleder fra elevforeningens tur til Prag, hvor 38 medlemmer nød højsommeren i »østeuropas Paris« med Lasse Rathnov som behagelig guide

MENNESKE M. NOGET I ØJET ←

Vallekilde Højskole 1865-66.

I hundredåret for Ernst Triers død og i forbindelse med en undersøgelse over de første år i Vallekilde Højskoles historie er denne artikel et forsøg på at beskrive enkelte aspekter af skolens liv og de vilkår, hvorunder den er opstået. Kilderne til undersøgelsen er så mangfoldige, at det er svært i en kort artikel at give et blot nogenlunde fyldestgørende billede heraf.

Vi har derfor valgt at foretage et par nedslag i den konkrete højskolehistorie, og forudsætter dermed et vist kendskab til stifteren Ernst Triers liv og baggrund.

Skolens fysiske rammer.

Trier havde i julen 1864 talt med Kold om sine planer for en skole for den danske bondeungdom, hvortil Kold havde svaret: »Prøv kun til!« og pastor Hoff, kapellan i Vallekilde, var interesseret i at hjælpe Ernst Trier til at begynde en højskole for voksne karle i nærheden af Vallekilde Præstegård.

En af de første dage i det nye år kom Trier til Slagelse fra sit julebesøg i sine svigerforældres hjem i Dalum. Her blev han hentet af sin ven Lars Dinesen, og de kørte sammen til et møde hos præstefamilien i Vallekilde. Her var bl. a. Vilhelm Beck, stifteren af Den Indre Mission i Danmark, Jens Pedersen og lærer Tranberg fra almueskolen i byen til stede.

Næste dag før afrejsen fik Trier fra præstegårdens vinduer øje på en bondegård, hvor han kunne tænke sig at leje lokaler til den påtænkte skole og bad Hoff undersøge muligheden herfor. Præstefolkene mente dog, det var udelukket, da Peder Frederiksen var en dygtig bonde, der sikkert ikke ville have »det sinkeri«, som sådan en skole ville blive, men Trier blev ved at plage Hoff om at forsøge, og han forlod Vallekilde fuld af forhåbninger.

Allerede den 7.1.1865 skriver Hoff: »Kære Trier! Jeg har

i dag været inde hos vores nabo - som De desværre ikke kom ind til - for at se på hans lejlighed . Han var straks villig til at lade Dem få den. Jeg har ridset den af på hoslagte papir, så nu kan De straks flytte ind. Forstuen er meget stor, så der er plads til en mængde huer og træsko. Lige for indgangen er der et rigtig hyggeligt, smukt møbleret værelse til Dem; til venstre er storstuen, 8 al. lang, 7 1/2 al.bred, 4 fag vinduer, temmelig højt til loftet. Ved siden af den er et sovekammer med seng, bord, stole, her kunde måske anden-læreren bo..... De kan få fornøden opvarning, rengøring o.s.v. på stedet. Betalingen for disse tre værelser i 1/2 år kunde manden ikke sige noget om, han nævnede dog 40 rdl.; - møblering, rengøring o.s.v. medregnet«.

Til slut forsikrer Hoff Trier om, at alle er inderlig glade over hvert lille skridt den kære sag gør fremad.

Det var selve skolens undervisningslokale og Triers eget værelse, der var sikret, men der skulle jo også være værelser til eleverne og en andenlærer, og her blev der lejet rundt om hos egnens bønder. Lærer Tranberg stillede almueskolens eneste undervisningslokale til rådighed, til stor utilfredshed for flere af sognerådets medlemmer, der chikanerede elevhvervemøderne, bl.a. ved at forbyde at bruge kommunalt betalt lys, så flere møder måtte afvikles delvist i mørke.

For Ernst Trier blev der en masse praktiske ting at ordne med indkøb af bohaver til skole og bogsamling. Og pludselig går det op for ham, at penge er noget, der skal skaffes. Til »bænke, borde, sængesteder m.m.«

Familien tager hjerteligt del i hans nye projekt.

En bogsamling er en helt essentiel ting for den belæste teolog, intet kunne blive for godt til hans kommende »lærlinger«. Og han prøver at bruge markedsmekanismen, idet han ved anskaffelse af 100 stk. af Termansens »Mindeblade fra Danmarks trængselsår« får dette værk til halv pris og afsætter de 50 stk. til venner og bekendte til fuld pris, så han har de 50 gratis.

Grundtvig forærer ham 5 af sin oldtidshistorie og 10 af oversættelsen af Saxo og Snorre.

Enkedronning Caroline Amalie lover ham 12 stk. af Ludv. Kr. Mullers Danmarkshistorie, da han personligt besøger hende på Sorgenfri for at bede om netop denne bog. Enkedronningen giver ham endog gode ord og ønsker med på vejen, også hans forlovede giver ham boggaver, indkøbt i Odense.

I Vallekilde Højskoles arkiv findes endnu en del eksemplarer af disse værker, og også en del af den righoldige bogsamling med dansk og udenlandsk litteratur, som Trier stillede til rådighed for sine elever.

Vallekilde Højskole kan, i hvert fald i Ernst Triers tid, melde hus forbi i striden om den »bogfjendske« højskole, der er ført med så stort engagement i tidens løb.

Elevrekruttering

Efter at beslutningen om at begynde en højskole for bondeungdommen i Vallekilde var truffet, gjaldt det for Trier om at få nogle unge karle som elever.

Kold havde sagt til Trier: »De kan vel nok prædike for de karle, når de først kommer i Deres skole, spørgsmålet er, om De har evne til at overtale nogen til at komme der«.

Og der var flere måder »at overtale« på.

Trier underviste på Blågård Seminarium og kunne her agitere for sin kommende skole. En af seminaristerne, Andreas Bentsen, havde oprettet en fri- og aftenskole i Brøndbyvester. Her holdt Trier jævnligt folkelige foredrag, og herfra kom to af hans første elever på vinterholdet 1865-66. Den ene, Jørgen Madsen, blev på skolen i adskillige år og blev leder af landbruget, og den anden, Søren Pedersen købte efter opholdet Nordgården i Gundestrup, som han drev i mere end 50 år, og hvorfra døtre og sønner også igennem årene blev elever på Vallekilde.

Triers forbindelse med gamle elever fra hovedstadsområdet, der efter endt seminarietid spredtes over hele landet,

blev af stor betydning for elevrekrutteringen. Utallige er de breve, der er udvekslet, ofte med indmeldelse af en forlovet, en søster eller en bror.

Efter at have deltaget i begravelsen af en nær vens forlovede, gjorde Trier ophold i Glud ved Horsens for at besøge Niels Thomsen, som han kendte fra seminariet. Denne arrangerede et møde i almueskolen, hvor Trier kunne fremlægge sine fremtidsvisioner for sin nye skole, og her »overtales« flere unge karle til at indmelde sig. De blev de første jyske elever, og mange jyder skulle følge efter, især fra Nordjylland. En af eleverne skrev senere: »Man forstår næppe i dag, hvor besværligt det dengang var for jyderne at komme til det afsides Vallekilde. Jeg måtte rejse til Horsens og overnatte der for næste dag at gå med dampskibet til Kalundborg. Her måtte 4-5 jyder leje vogn og kom så først til Vallekilde ud på natten«.

I de mange begejstrede breve, Ernst Trier skriver til Marie Abel, fortæller han om hver eneste indmeldelse, han får. Også hun går op i sagen med levende interesse og beretter stolt om sine »overtalelsesforsøg«.

Et andet sted, hvor der kunne »overtales« en karl, var på Frederiksberg Slots lazaret, hvor Trier efter sit arbejde som feltdegn på Fyn, ofte kom og talte med de sårede soldater fra fronten i Sønderjylland. Det var et arbejde, som det bedre borgerskab i København deltog i, og både Ernst Triers bror Fritz og hans svigerinde Ida gjorde et stort arbejde for at hjælpe de indlagte soldater. Herfra kom en elev på det første hold, og Trier følte en særlig forpligtelse til at gøre det godt for denne fædrelandsforsvarer.

Men hvordan »overtale« nogle af Holbæk Amts unge til at søge skolen?

Ja, her begynder Trier sine mange hververejser, der igennem alle årene skulle tage så meget af hans tid og slide så hårdt på hans skrøbelige helbred. Han skriver bl.a.: »Jeg færdedes meget på rejser, dels i Odsherred, dels i Kalundborg-egnen. Det er mig meget om at gøre at komme i bøn-

dernes gårde og gøre mig kendt med forholdene i de hjem, hvorfra de unge udgå, der vil på skolen. Mangen en trættende gang går jeg for den sags skyld. Der findes vederkvægende hvile på steder som hos Holm på Ubberupgården, Burchardi på Birkendegård og hos grev Moltke på Nørager, men intet som virker så opmuntrende som når jeg mærker, det begynder at lykkes for mig at vinde indpas blandt bønderne«.

Ved de berømte religiøse skovmøder på Conradineslyst, der kunne samle 3-4000 mennesker, fik Trier lejlighed til at træffe mange, og familien Moltke blev hans meget nære venner og hjælpere. De tilbød også Trier gratis jord, hvis han ville placere sin højskole hos dem.

I Kvandløse i Andreas Bentsens hjem »overtaltes« Jens Mortensen, Kvarmløse til at begynde som elev. Hjemstavnsforfatteren Anton Nielsen, Munke Bjergby behøvede ingen overtalelse for at blive en begejstret tilhænger af Trier. Han sendte sin plejesøn på holdet 1865-66 og kom ofte selv og underholdt eleverne med oplæsning af egne værker. Også han tilbød at skaffe jord til Triers skole på sin skolelod.

I Høve i Odsherred fandt Trier en god ven og ivrig fortæller i almuelærer Rosendal, der søgte at bane vej for en grundtvigsk oplysning på egnen. Han arrangerede et møde med fremtrædende bønder, og her kunne Trier få sit budskab frem.

Efter mødet indrykkedes en annonce, hvori nogle bønder opfordrede beboerne i Odsherred til at lade deres sønner nyde gavn af den undervisning, den nye skole i Vallekilde ville tilbyde fra 1. november 1865. Denne opfordring blev fulgt, idet fem elever var fra Odsherred, heriblandt »Gaardmand Anders Njelsens Søn Lars fra Asnæs«, som det fremgår af en indbydelse, Trier sendte til ham om at følge sønnen til skolens indvielsesfest. Det var således en kreds af både adel-, borger-, og bondestand, der hjalp Trier med »at overtale« de unge til at søge hans skole.

Pressen benyttede Trier dog også i sin hvervekampagne, om end i beskedent omfang. I juli måned 1865 annoncerede han flere gange, og den første annonce blev fulgt op af en velvillig redaktionel anbefaling af den kommende skole, der dog sikkert ellers ikke har været den højreorienterede avis' kop te.

I hvert brev til sin forlovede jubler Trier over den tilstrømning, der er til det, han føler som sin livsgerning.

Alle de praktiske problemer måtte komme i anden række.

Lærerrekuttering.

Den første vinter i Peder Frederiksens gård fik Trier, som han ønskede, Niels Thomsen fra Glud ved Horsens, som sin medlærer. Trier har også tilsagn fra både Hoff og almuelærer Tranberg om hjælp i undervisningen.

Desuden fik skolen hjælp af andre venner. Pastor Mohr fra Vårslev kom og talte om Island, mejeriforpagter Buchardi om køer, og lærer Jensen fra Jærnløse var den første, der henledte opmærksomheden på betydningen af legemsøvelser. Forvalter Pedersen, Dragsholm gav en beskrivelse af en velindrettet bondegård, ligesom proprietær Holm, Ubberupgård lærte eleverne jordbeskrivelse og nivellering. Det var alsidige emner, der blev behandlet, og Trier baserede den første vinters undervisnings vejledere og lærere helt på personkendskab.

Han ønskede, at de mennesker, som han knyttede til skolen skulle være i stand til at hjælpe ham med »det hjemlige«, som det var så nødvendigt at møde eleverne med. De måtte kunne bidrage, ikke alene til det faglige, men måtte også medvirke til, at gerningen kunne lykkes. Alt skulle først og fremmest bygges på et kærligt samliv, at eleverne kunne møde det kristne budskab, og at de måtte føle skolen som noget hjemligt. Trier skriver om højskolegerningen og samarbejdet her: »— og nødig måtte noget i denne tjeneste begyndes, som kunne løbe fare for på nogen måde at briste.

Meget varlig tror jeg, vi i den henseende må være, allermest overfor den gerning, hvor de åndelige kræfter skal lades frit, naturligt utvungent løs«.

Det var altså ikke nok af få hjælpere, men han forlangte, at de skulle dele hans skolesyn. Og han skriver derfor: »Mere end een gang rystede selv mine venner på hovedet af, at jeg stillede disse krav, men jeg er glad ved, at jeg holdt dem fast«.

Indvielsesdagen 1. november 1865.

Ved skolens indvielse kom gæster fra nær og fjern. Der var skrevet sange og der blev holdt taler. Peder Frederiksens gård var pyntet med blomsterkranse og flaget blev hejst i haven. N.J. Termansen, rigsdagsmand fra Sønderjylland, holdt festtalen.

Det var pastor Hoff og Trier, der holdt gildet for de 80 gæster, som blev godt bespist. Der var indkøbt 4 lispund kød (32 kg). Triers far, grosserer Trier, skænkede 25 flasker vin og pastor Bonnevie 2 stege. Fru Tranberg, frøken Bonnevie, Maries søster og Triers mor havde bagt kager, og Hoff kom med æbler fra præstegårdshaven. Menuen lød på: Lamme- og oksesteg, kartofler og kager til dessert.

Den 2. november kunne Trier da begynde undervisningen for de 31 unge karle, der havde meldt sig på hans første hold.

Undervisningen.

I en brevveksling med sine forældre i september måned 1865 skitserer Trier en arbejdsdag, som han tænker sig, den skal foregå:

»Ottesang« Dagen begynder 7 3/4 med morgensang, trosbekendelse og fadervor. Vi synger af Køsters og Boisens visebog. Herefter foredrag om fædrelandshistorien.

Pause.

- Kl. 10. Thomsen: Regning, skrivning, læsning. Herefter foredrag om jordbeskrivelse.
- Kl. 12. Madklokken lyder.
- Lidt før kl. 2. Jeg holder foredrag over mennesket og verdenshistorien.
Skønskrift.
- Kl. 5. Hver går til sit arbejde.
- Kl. 6. Spises fedtebrød, grød og mælk.
- Kl. 7. 3 x ugentlig holder Tranberg foredrag om den nyere tids historie og udvikling i Danmark. Termansens mindeblade fra Danmarks trængselsår gennemgås.
Selv har jeg 2 x ugentlig højtlesning af Dansk poesi. For tiden Ingemanns: »Holger Danske«, Oehlenslægers: »Uffe og Helge«. Grundtvigs: »Blad af Jyllands rimkrønike«. Pastor Hoff holder foredrag om kirkehistorie.
- Kl. 8. 30 Ro til hjemmearbejde.
Trier skriver endvidere: »Den egentlige værdi af undervisningen kan eleverne fra først af umulig skatte. De må have en længsel efter oplysning. Der må være noget røre, fremkaldt ved en åndelig bevægelse, hvori den begyndende skole kan gribe fat, hvorfra den kan tage sit udgangspunkt, hvis den ikke, hvad den sikkerlig aldrig burde, ville fiske mennesker til sig ved at sætte dygtighed i skrivning og regning, landmåling og lidt agerdyrknings kemi ud som en slags tiltrækkende mading«.

Økonomi.

Det var en dristig sag at begynde en folkehøjskole, som Trier tænkte sig den, åndeligt såvel som økonomisk, idet han jo også henvendte sig til den uformuende del af den danske bondeungdom.

Men alt gik godt det første år, hvad regnskabet viser.

”Et regnskab for Vallekilde Folkehøjskole 1. november 1865-30. november 1866.

Betaling for 4 elever for undervisning, kost og bopæl i 6 måneder 80 rdl.

“ “ 25 “ “ “ “ “	1500 “
“ “ 1 “ “ “ “ “	50 “
“ “ 1 “ “ “ “ “ 5 “	50 “
“ “ 1 “ “ “ “ “ 1/4	1 “

2 m, 12 sk.

Ekstra bidrag af Anders Jensen 10 “

Bidrag af eleverne til postvæsenet 10 “

1701 rdl. 2 m 12 sk.

Udgifter.

Lærerløn til Thomsen 200 rdl.

Lærerløn til Tranberg 30 “

Kostpenge 917 “ 1 m 12 sk.

Brændsel 60 “

Egen kost 35 “

Bopæl for skolen og mig 45 “

Bopæl for 22 elever 110 “

Kitte vinduerne 2m 4 sk.

Forøget bohøve 16 “

For Anders Jensens forplejning 33 m

For syges forplejning 4 “

Belysning 38 “ 1 m 11 sk.

Postvæsen og aviser 15 “ 1 m 7 sk.

Gæster 30 “ 3m 3 sk.

Drikkepenge 7 “ 3m

Gilder og sange dertil 27 “ 1m 11 sk.

1570 rdl. 0 m 11 sk.

Som det ses, har der været et overskud på årsregnskabet, hvad der var en stor tilfredsstillelse for Trier. Han havde tidligt i perioden søgt understøttelse af Det Classenske Fideicommis til hjælp ved etableringen, men fået afslag, trods sin gamle lærer og ven i Aalborg, stiftsprovst Glahns fine anbefaling.

I vort videre arbejde med Vallekilde Højskoles historie 1865-90 undersøger vi, om det er muligt at drage en sammenligning mellem den påvirkning, skolen gav eleverne og deres senere engagement i arbejds- og samfundsliv. I en redegørelse herfor vil det omfattende byggeri i perioden blive omtalt, ligesom dagliglivet på skolen, herunder hele

den efterhånden store husholdning og de mange nye aktiviteter i form af håndværker-, husflids-, fiskeri og sømands-afdelinger, samt skytte- og gymnastikundervisningen blive beskrevet.

En liste over anvendt kildemateriale vil indgå heri.

*Ida Frøkjær Jensen
og Betty Rathnov*

Ernst Trier
23. januar 1837 - 29. december 1893.

I vort arbejde er billedet af Ernst Triers personlighed trådt frem på flere nye måder. Det bestyrker os i opfattelsen af, at pastor Carl Koch i sin mindetale udtrykker det helt essentielle i Triers liv og virke, og talen, som blev holdt ved begravelsen den 4. januar 1894, citeres derfor i sin helhed :

»Der er to måder at forstå og mødes med ungdommen på. Man kan mødes med den i dens øjeblikkelige interesser, dem, som er oppe i år og som skifte til næste år. Man kan søge at følge tidens skiftende luner og rette sig efter dem. Man vil da opnå at gøre lykke en tid; man vil få ord for at høre til dem, der ret følger med tiden, og så vil man blive vraget og kastet til side som en, der dog ikke kunne bevare farten. Så vil man opdage at man fuldstændig misforstod ungdommen, man misforstod dens egentlige inderste væsen.

Trier forstod ungdommen, han fandt og forstod det skjulte midtpunkt i de unges sjæle, det som er det samme som for 1000 år siden og nu. Dette ville han tale til og drage frem, når det lå, genvække når det sov. Dette havde han for øje, når han talte ud af sit livs erfaringer, når han så uforglemmelig tegnede bibelhistoriens personer, når han skildrede fra sin samtid og når han talte om nutidens forhold, for dem glemte han ingenlunde.

Når man hørte ham, mærkede man, at det ikke blot var en person, han skildrede, en sag han fremstillede, et spørgsmål han afhandlede, men det var gennem alt dette hjertet og samvittigheden han talte til. Dette midtpunkt i menneskesjælen forstod han at ramme med en alvor og virkelighedssans, så man ikke fik lov til at gemme sig bag blødagtige fantasier; og det forstod han at løfte til en længsel efter et menneskeliv, som det hans yndlingssang skildrede: »lysvågent for alt stort og skønt hernelen, men med de

dybe længsler velbekendt, kun fyldestgjort af glas fra evigheden«.

At forstå ungdommen er ikke at dele dens mening om alle mulige enkelte spørgsmål, men at kende dens inderste åndelige trang og at kunne møde den med virkelig næring. Dette er hemmeligheden i hans gerning«.

Vallekilde Højskole - et baggrundsrids

Nederlaget ved Dybbøl i 1864 gav stødet til et gennembrud for folkehøjskolerne i Danmark.

Mange skoler oprettedes efter inspiration fra N. F. S. Grundtvig. Det var ikke sjældent, at unge akademikere fra borgerskabet, fortrinsvis teologer, gav afkald på at søge embeder og i stedet drog ud i landet for at holde højskole for landbougdommen. Eleverne til den nye skoleform måtte de selv se at skaffe sig. Ofte lagde de vægt på, at livet på højskolen i materiel henseende skulle svare så nøje som muligt til bondelivets dagligdag, men samtidig blev livsindholdet under skoleopholdet med foredrag og sang, med samtale og samliv, noget helt forskelligt fra karlenes og pigernes vante tilværelse.

Vallekilde Højskole, der begyndte sin virksomhed den 1. november 1865 i Peter Frederiksens storstue, er i alle disse henseender typisk for gennembrudsbevægelsen. Den unge Ernst Trier, der havde meldt sig frivilligt som »Feltdegn« i 1864, fik under et besøg hos Grundtvig direkte tilskyndelse til at drage ud i Odsherred og sætte en højskole i gang. Det gjorde han så, ene mand, efter at have fået økonomisk hjælp fra forældre og venner og efter at have knyttet forbindelse ude i Vallekilde-området til folk, der kunne tænkes at ville støtte foretagendet. Sådanne folk fandtes godt nok, men andre var imod. Trier måtte ud på endeløse Sjællandsrejser og gøre afstikkere til Fyn og Jylland for at hyre elever. Ved udgangen af oktober 1865 stod storstuen imidlertid klar til at modtage 31 karle. Og de kom.

Trier delte den jævne dagligdag med sine elever. Ved måltiderne tog hver mand, også forstanderen, sin træske frem og gjorde indhug i det fælles fad. Selv Triers forlovede, en nobel provstedatter fra Dalum, som fik lov at besøge fæstemanden under vinterskolen, stak tappert sin lille træske frem og fulgte husets skik.

Men Vallekilde blev ikke bare en typisk grundtvigsk højskole fra tresserne. Der kom til at stå en særlig glans om denne skoles navn. Det skyldtes vel først og fremmest forstanderens utrættelige virkekraft og hans enestående kvaliteter som lærer for unge. Fra de 31 elever i 1865 nåede man op på mere end 200 ved begyndelsen af vinterskolen i 1882, og pigerne på sommerskolen var nær ved at være lige så mange.

Peter Frederiksens storstue klarede kun den første vinterskole. Inden november 1866 havde Trier fået købt grund og rejst et anseligt nyt hus, som endnu er kernen i vore dages Vallekilde. Arkitekturen var jævn, men ikke uden symboliske træk. Man talte om, at husets grundlæggende struktur var en Thorshammer. Men der måtte uophørligt ombygges og udbygges. Efterhånden vovede Ernst Trier at lytte mere opmærksomt til sine egne rige kunstneriske impulser. Martin Nyrop blev hans yndlingsarkitekt, og tidens malere, Dalsgaard, Viggo Pedersen, Joakim Skovgaard, fik opgaver på Vallekilde. Den nøgne mark omkring skolen blev gjort til en blomstrende have. Der blev bygget kirke og oprettet valgmenighed i tilknytning til højskolen.

Lige så opfindsom var Trier i udviklingen af skolens undervisning. Han oprettede en håndværkerafdeling og senere en sømands- og fiskerafdeling. En væveskole kom til, men især skabte han danmarkshistorie ved at bygge det berømte »Øvelseshus« og indføre den ling'ske gymnastik i Danmark. Mange af disse nydannelser smittede i tidens løb af på andre af landets højskoler.

Det hører med i billedet af Vallekilde, at skolen ikke lukkede sig tæt om sine elever og deres velfærd, men at den fra første færd holdt dørene åbne ud mod egnens befolkning. Til store møder med foredrag og sang samledes hundreder, til tider tusinder, af deltagere fra Odsherred og de omliggende egne.

Ernst Trier døde i 1893, kun 56 år gammel, men efter 28 års intens virksomhed i Vallekilde. Det er vel endnu et tegn

på hans sjældne kvaliteter, at skønt han døde pludseligt og uventet, var der folk på skolen, som var rede til at føre arbejdet videre. Vallekilde var endnu i mange år en af landets ledende skoler. Traditionerne fra Trier holdtes i hævd. Bygningerne udvidedes og moderniseredes, stadig med vægt på de arkitektoniske kvaliteter, og billedkunstnerne fik nye opgaver på skolen. Her gjorde ikke mindst de kunstneriske begavede Trier-Marstrand-slægtninge sig gældende.

I tiden efter anden verdenskrig er mange nye højskoler kommet til, ofte med store nyanlæg og ikke sjældent med undervisningsspecialer, som fjerner dem fra den grundtvigske tradition. Elevtilgangen fra bondeverdenen er naturnødvendigt blevet mindre, men nye kredse fra det moderne Danmark er blevet opmærksomme på højskolernes tilbud.

Vallekilde er stadig en stor og blomstrende højskole. Ikke så dominerende som i forrige århundrede, men både i sit anlæg og sin virkeform et ægte barn af den store gennembrudsperiode i 1860'erne.

De halvthundrede år mellem nederlaget i 1864 og første verdenskrigs udbrud i 1914 er i det hele taget en forbavsende udviklingsperiode i danmarkshistorien. Det gælder også i et internationalt perspektiv. Her blev en almue til et folk, ikke uden politiske stridigheder, men uden blodsudgydelse. Æren tilfalder ikke mindst den stærke vækst i folkeoplysningen. Her står Vallekilde Højskole den dag i dag som et af de smukkeste monumenter.

Harald Engberg-Pedersen
tidligere højskoleforstander og undervisningsdirektør

Vallekilde Højskoles bygninger.

Vallekilde Folkehøjskoles betydning for dansk bygningskultur ligger både i højskolebygningernes arkitektur og de tanker om en folkelig dansk bygningskunst, der udgik herfra.

Allerede Grundtvig havde efterlyst en dansk byggeskik, der, frem for at efterligne middelhavskulturens stiltræk, udtrykte en nordisk egenart. Bortset fra nogle enkeltstående forsøg, blev der først i 1800-tallets slutning gjort en målrettet indsats for at skabe »det nordiske hus«.

I denne bevægelse spillede Vallekilde en afgørende rolle. I højskolens håndværkerafdeling gjorde Andreas Bentsen en stor indsats for at gøre eleverne bevidste om vore byggetraditioner og om håndværksmæssig kvalitet. Han fik også lejlighed til at give sine holdninger udtryk i højskolens egne byggeforetagender.

Den første højskolebygning stammede ikke fra hans hånd. Ernst Trier havde allerede i 1866 ladet tømrermester Scheitel fra København opføre en tidstypisk T-formet bygning uden nævneværdigt særpræg. Den indgår stadigvæk i det nuværende bygningskompleks og danner hjørnet overfor det senere opførte Øvelseshus og rummer i dag bibliotek og mellemstue m.v. Allerede ti år senere blev højskolen udvidet med en foredragssal, nuværende billedsal, og nogle rum nord herfor. Arkitektonisk fremtrådte bygningsanlægget nu med en næsten symmetrisk hovedfacade med fremskudt midterparti mod vest. Ligheden med et større landbrugs hovedbygning var åbenbar. Dette kan man til gengæld ikke sige om det betydningsfulde nybyggeri fra 1884, Øvelseshuset, opført som en fritliggende livfuld træbygning i lysende farver.

Dette hus var arkitekten Martin Nyrops første væsentlige bidrag til Vallekildes udbygning. Han løste opgaven i samarbejde med Andreas Bentsen, der allerede i et tidligere gymnastikhus havde eksperimenteret med trækonstruktioners arkitektoniske muligheder. Så forskellig Øvelseshuset

var fra hovedbygningen i sin materialekarakter og sin farveholdning, så var den dog som denne bygget op symmetrisk med en stærkt markeret midtergavl.

Nyrops og Bentsens interesse for det nordiske udtrykte sig her først og fremmest i frodige detaljer og et symbolfyldt udsmykningsprogram.

Da Martin Nyrop 22 år senere, i 1906, fik til opgave at ombygge og udvide selve hovedbygningen, stod den nationalromantiske retning indenfor arkitekturen i fuld flor, og Nyrop var blevet dens mest fremtrædende repræsentant.

I nationalromantikens formsprog blev bygningskroppe ne disponeret i maleriske kompositioner understreget af de anvendte byggematerialers stofflige virkninger. Symmetrien var ikke i høj kurs, og arkitekturen måtte gerne give indtryk af en selvgroet tilblivelse, selv om hver detalje var meget bevidst styret af arkitekten.

I det hele taget spillede interessen for det gode håndværk og de ærlige konstruktioner en dominerende rolle, og hvor foregående perioder havde bestræbt sig for at skabe bygninger i »rene« stilarter, brugte nationalromantikerne de historiske elementer til at fortælle og karakterisere.

Fra Vallekilde opgavens igangsætning har vi en beretning, der er betegnende for periodens tankegang. Ved fastlæggelse af bygningens program diskuterede Nyrop med højskolens forstander Poul Hansen, hvilken stemning der skulle slås an i de nye bygninger, og man enedes om klostermotivet, som det mest passende til opgaven. Det kan dog diskuteres, om den færdige bygning i særlig grad leder tanken hen mod et kloster. I dag opfatter vi det også som mere væsentligt, at Nyrop med sit kunstneriske talent evnede at komponere gamle og nye bygninger sammen til en plastisk helhed.

En stor foredragssal, lagt på grundens højeste punkt og udformet som et bredt tårn med pyramidetag, blev højskolens dominerende bygningsdel. Mellem denne massive blok og den gamle bygnings fremspringende midterparti

(nuværende billedsal) udspændte Nyrop et åbent arkadeparti, som gav klar besked om hovedindgangens placering. Det gamle midterpartis masse blev neddæmpet, dels gennem en forhøjelse af hele vestlængens tag med een etage, dels ved at erstatte spidsgavlen med en halvvalm. Endelig blev gamle og nye bygninger knyttet sammen af en ny tagbelægning med røde tegl. På bagsiden omgav gamle og nye fløje en gård på 3 sider. Her blev der plantet en lind, og stedet har nok været det nærmeste man kom til den tidligere omtalte klosterstemning.

I højskolens interiører kom Martin Nyrops store interesse for en frodig og fortællende dekoration til fuld udfoldelse. Navnlig foredragssalen fik en symbolrig udsmykning af træskærerarbejder udført af Hans Olsen.

Efter Nyrops tid fik også den tidligere foredragssal en kunstnerisk udsmykning gennem Troels Triers store fresker og kaldes derfor i dag billedsalen.

Sammenfattende kan det siges, at interessen for arkitekturen og billedkunsten har haft en ganske væsentlig plads hos Vallekilde Højskoles første generationer.

Arkitekt, professor Hans Munk Hansen

Et jævnt og muntert, virksomt liv på jord

*Et jævnt og muntert, virksomt Liv paa Jord
Som det, jeg vilde ei med Kongers bytte,
Opklaret Gang i ædle Fædres Spor,
Med lige Værdighed i Borg og Hytte,
Med Øiet, som det skabdes, himmelvendt,
Lysvaagent for alt Skiønt og Stort herveden,
Men med de dybe Længsler vel bekiendt,
Kun fyldestgjort af Glands fra Evigheden;*

*Et saadant Liv jeg ønsked al min Æt
Og pønsed paa med Flid at forberede,
Og naar min Sjæl blev af sin Grublen træt,
Den hviled sig ved »Fadervor« at bede.
Da fælde jeg den Trøst af Sandheds Aand,
At Lykken svæver over Urtegaarden,
Naar Støvet lægges i sin Skabers Haand,
Og Alting ventes i Naturens Orden:*

*Kun Spiren frisk og grøn i tidlig Vaar,
Og Blomster-Floret i den varme Sommer,
Da Modenhed imøde Planten gaaer,
Og fryder med sin Frugt, naar Høsten kommer!
Om kort, om langt blev Løbebanen spændt,
Den er til Folke-Gavn, den er til Grøde;
Som godt begyndt er Dagen godt fuldendt,
Og lige liflig er dens Aftenrøde.*

Hvad Grundtvig mener med dette ønskebillede på vores jordiske tilværelse - at den skal være jævn og munter og virksom - skulle vel være ligetil at begribe? Stort set alt det modsatte af, hvad tilværelsen er idag:

U-jævnt er det, at menneskers værdighed og fortjenstfuldhed måles på størrelsen af deres årsindkomst, deres villa og deres biler. Den, der frivilligt giver afkald på en indkomstforhøjelse, kan ikke være rigtig klog og derfor

heller ikke betros noget ansvar. Det gælder ikke bare på arbejdspladserne. Det gælder også i medierne, hvor højt-lønnede (læs: rigtig kloge) akademikere uophørligt skal forklare de lavtlønnede (læs: rigtig dumme) folk, hvorfor folkestyret er i krise. Som om det ikke burde være omvendt.

U-muntert er det, at de samme medier helt har beslaglagt træningen af vore lattermuskler og gjort munterheden til en opgave for den såkaldte underholdning. Har nogen nogensinde set et hjerteligt smil eller hørt en sund latter bryde ud foran Lykkehjulet eller To fag Frem eller Maiken Wexjøs Videomaskine? Går kloden ikke under af forurening eller overbefolkning, gør den det såmænd nok i det gigantiske kedsomheds-gab, som Hollywood og TV-industrien er ifærd med at fremkalde.

Og u-virksomt er det, at mere end 700.000 danskere skal være ufrivilligt arbejdsløse, mens den resterende del af arbejdsstyrken skal knokle som aldrig før, for hvad? For at sikre understøttelsen til de ledige, og for selv at tjene til alle de husholdnings-arbejdsbesparende apparater, som knokleriet jo nødvendiggør.

Over for hele denne tilstand står Grundtvigs jævne, mun-tre og virksomme liv. Som en stigende treklang, for det sidste ord omfatter og forklarer de to første. Lykken findes i at være virksom, dvs jævnt og muntert at udfolde sine talenter, at strenge sig an, at prøve kræfter med materialerne. Vi arbejder ikke for at leve. Vi lever for at arbejde, eller bedre: for at virke. Det ville jeg ikke for alt i verden bytte med kongers liv. Gud fri os for en tilværelse i luksus og ledig-gang!

Er det nu ikke at gøre vold på Grundtvig, som dog hverken kendte Poul Nyrup eller Bengt Burg og derfor umuligt har kunnet tage stilling til vor tid? Det mener jeg ikke. Sangen

er et uddrag af et større digt, »Aabent Brev til mine Børn«, hvor den 56-årige Grundtvig søger at formulere en slags åndeligt testamente til sine kødelige efterkommere. Og her advarer han udtrykkeligt mod det, han ser som modbilledet til det jævne, muntre, virksomme liv på jord:

*Det Glimrende, som Verden nu tilbeder,
I Ord og Tanke, som i Kaar og Færd,
Det aldrig, kiære Børn! jeg ønsked eder,
Og aldrig Nogen, som jeg havde kiær ...*

Det ender nemlig i en smertelig tomhed, siger Grundtvig. Er det ikke høj-aktuelt? Det Glimrende, u-jævne og u-muntre, som Verden tilbeder i Se&Hør-samfundet (også kaldet post-modernismen), var der jo en hel del unge mennesker, der gjorde oprør mod i 1968. Netop i år holder oprøret sølvbryllup, en passende anledning til at spørge: Hvorfor endte 68-protesten i endnu mere glimmer, endnu mere u-jævnhed, u-munterhed og u-virksomhed, endnu mere karriere- og prestigejag, endnu mere kedelig underholdning, endnu mere vækst- og forbrugsdyrkelse og endnu mere lønmodtagerbevidsthed?

Det gjorde det måske, fordi det ikke var et oprør, der brød ud på parolen om et jævnt og muntret, virksomt liv på jord. Hvad det ikke kunne gøre, for den parole rummer en ydmyghed, som for 25 år siden stod os unge verdenserobere uendelig fjernt. Men det er denne ydmyghed, der er selve sangens livsvisdom.

Allerede de næste verslinjer: »Opklaret Gang i ædle Fædres Spor«, det er jo håbløst umoderne! At ryggen skulle blive mere rank og sindet mere opløftet af at vandre med traditionen på skuldrene. Tværtimod, den er jo bare en byrdefuld last! At påstå i ramme alvor, at jeg ikke kun skulle være jeg, mig selv, et ensomt individ, et atom i verdensaltet, men bygge videre på noget »vidunderligt«, som ædle

forfædre har grundlagt og frimodige efterkommere måske vil fuldføre? Come on!

Og så ovenikøbet »Med lige Værdighed i Borg og Hytte«! Sådant en forestilling - om, at den kæde, vi påstås at bygge videre på, ligefrem er folket, hele folkets historie, hvor ethvert menneske er et lige værdigt led, alle lige guddommelige - den forestilling er jo forlængst blevet gennemhullet af den socialdemokratiske arbejderbevægelse, den socialdemokratiske arbejdsgiverforening og den socialdemokratiske rødstrømpebevægelse, tilsammen anført af statsadministrationens socialdemokratiske departementschefer. Hele den danske socialpolitik og arbejdsmarkedspolitik, der vel holder mindst to millioner mennesker beskæftiget på hver sin side af skrankerne, er kort og godt bygget på den modsatte sandhed: at der ikke findes lige værdighed i borg og hytte, og at målet derfor må være det forskelsløse samfund. Hvis min nabo får 1 krone og 28 øre i ulempetillæg, så må jeg også have det, 1 krone og 28 øre i ulempetillæg. Mindst. Ellers kan der vel ikke være tale om lige værdighed?

Det, der gør Grundtvig håbløst umoderne, er, at hans ydmyghed er religiøst begrundet. Anden form for ydmyghed findes nemlig slet ikke, efter min opfattelse. Enten ser mennesket sig selv som alle tings mening og målestok (og hvilket kar skal ydmygheden da rummes i) - eller også erkender mennesket »at stå til ansvar for noget højere end det selv«, for nu at citere Tjekkiets præsident.

*Med Øiet, som det skabdes, himmelvendt,
Lysvaagent for alt Skiønt og Stort heneden,
Men, med de dybe Længsler vel bekiendt,
Kun fyldestgjort af Glands fra Evigheden ...*

Eros kaldte de gamle grækere den himmelvendte kraft, der virker i os alle. Derfor dyrkede de også skønheden i alt det sanselige: i de materialer, som vores virke er en bearbejdelse af. Dyrkelsen af denne skønhed - i håndværk og kunst - var for dem en tragten mod det guddommelige. Som Grundtvig siger i digtet Dansk Ravne-Galder: »Han Eros hed i Grækenland, / i Palæstina Christus«.

Hjertet længes; øjet er himmelvendt; og netop derfor kan det være lysvågent for alt skønt og stort heneden. Jeg kan godt lide det ord: lysvågent. At være helt og fuldt tilstede. Helt og fuldt opmærksom - på det skønne og derfor også på det hæslige - som det kommer til udtryk i håndværk, kunst, tale, handlinger, begivenheder. At være helt og fuldt nærværende.

Selv kunne Grundtvig nemt blive fraværende. Ikke uden brod mod sig selv tilstår han i 2.strofe, at dette jævne og muntre og nærværende liv, som han tilråder sine børn, det har han selv *pønsed* på og *grubled* over, så han blev ganske udmattet derved. Og hvad gør han så, i den slags situationer? Han vender sig mod Gud for igen at komme tilstede i verden! I vor narcissistiske tidsalder synes man jo ikke, at mennesker skulle kunne komme mere tilstede af at henvende sig til Gud. Men for Grundtvig virker det. Helligånden kommer til ham med trøsten: at lykken svæver over køkkenhaven, over det lille snedkeri og det økologiske husmandsbrug; den svæver hverken over Slotsholmens beslutningslokaler eller Magasins indkøbsdiske. Lykken svæver der, hvor lykken ikke kræves som en ret, men hvor mennesker virksomt overlader skæbnen i Guds hånd, og hvor alting ventes i naturens orden.

Og hvad *det betyder* - at vente alting i naturens orden - fortæller Grundtvig med uhyre enkelhed i sidste strofe: *Kun* at vente spiren frisk og grøn i tidlig vår; *kun* at vente blomsterfloret i den varme sommer; modenhed og frugt, når høsten kommer. Ikke Chrysanther i februar, tomater i marts eller jordbær i april. Ikke en ny griseart, der er blevet læn-

gere og derfor mere profitabel gennem manipulation med generne. Ikke et nyt menneske, der er frugten af en fremmed kvindes æg og en fremmed mands sæd, klasket sammen i et reagensglas og sat ind i en tredje kvindes livmoder. Speciallæge Peter Lundstrøm, der har foretaget en sådan operation, udtalte i august til et dagblad: »Vi er uindskrænkede herrer over døden - hvorfor kan vi så ikke være herrer over livet?« Det kan man kalde hovmod, det modsatte af ydmyghed.

På mærkelig, profetisk vis foregriber Grundtvig, *også i disse verslinjer* om at vente alting i naturens orden, den helt moderne tids omvendning af magtforholdet mellem natur og mennesker. Vi er vel den første generation i menneskeheden, der ikke længere står overfor en overmægtig natur, men selv er naturen overmægtig. Det rejser et nyt spørgsmål: hvordan skal vi *i os selv* finde de grænser, som naturen hidtil har sat for os? I en kvart million år har det været vores opgave at beherske naturen. Nu skal vi i os selv finde kraften til omsorg for den samme natur. Det fordrer ydmyghed.

»Aabent brev til mine Børn« skrev Grundtvig vistnok i 1839, i anledning af sine sønners konfirmation. Af dette større digt dannede han i 1872 den kendte sang, i samarbejde med højskolemanden Ernst Trier. Men de sidste fire verslinjer digtede han til på det tidspunkt, næsten 89 år gammel - de er formodentlig det sidste, han nogensinde har digtet.

*Om kort, om langt blev Løbebanen spændt,
Den er til Folke-Gavn, den er til Grøde;
Som godt begyndt er Dagen godt fuldendt,
Og lige liflig er dens Aftenrøde.*

Gør dit bedste! Virk til gavn for folket! Om du betales med 30 kr i timen, eller med 600.000 kr om året, det er sådan set underordnet! Om du falder for et pistolskud eller et hjertestop som 22-årig, eller du bliver oldgammel, hvidhåret og viis, det er sådan set også underordnet! Som godt begyndt er dagen godt fuldendt, og lige liflig er dens aftenrøde!

En af vore nulevende Grundtvig-kendere, Ejvind Larsen mener, at disse fire linjer i virkeligheden er møntet på Grundtvigs ungdoms-ven Peder Willemoës. De havde lært hinanden at kende på Langeland, hvor Grundtvig opholdt sig fra sit 22'nde til sit 25'nde år, som huslærer på Godset Egeløkke. Den tunge, klodsede og grublende teolog blev dér vildt forelsket i husets frue, grevinde Constance Steensen de Leth. Og det er ikke vanskeligt at forestille sig, hvordan det virkede på Nikolaj Frederik, da hele landets yndling, søhelten der på Reden så kækt havde udfordret den engelske admiral Nelson, nu opslog sit hovedkvarter på Langeland, på Tranekær Slot. Kvindernes helt, med brunt krøllet hår, gylden lød og brændende øjne: Willemoës kunne danse og føre, også den Constance, som Grundtvig kun i mørke og med lukkede øjne turde tænke på. Han digtede om det, i 1808: »Kommer hid, I piger små! / Strengen vil jeg røre; / [osv] om så bold en ungersvend, / alle fagre pigers ven, / sørgelig jeg sjunge.«

Willemoës havde alt det, som den kejtede og spekulative Grundtvig ønskede sig i lysvågen handlekraft og uadvendthed. Tilsyneladende var han også opmærksomt nærværende overfor Constances skønhed. De to mænd dragedes mod deres modsætning og sluttede sammen en venskabspagt om at udrette store ting for fædrelandet; de ville indtegne sig blandt Danmarks helte. Kort efter faldt Willemoës i kamp, netop som helt, ved Sjællands Odde. Og det er vel troligt nok, at Grundtvig 64 år senere, i sin allersidste levemåned vendte tilbage til dette tidlige venskab, og til den tro som beseglede det, da han digtede: »Om kort, om langt blev

løbebanen spændt, / den er til folkegavn, den er til grøde; / som godt begyndt er dagen godt fuldendt, / og lige liflig er dens aftenrøde.«

Grundtvig bruger lige præcis ikke den populære frase »godt begyndt er halvt fuldendt«. Nej: godt begyndt er godt fuldendt. For hvis det jævne og muntre, virksomme liv er et liv levet forlæns, uden forlorne bagtanker, så gælder det ikke bare om at lade sig binde af traditionens spor, men også om at give sig fri fra gammelt nid og nag - både i det private og i det politiske. Hver dag er en ny begyndelse - som sådan er den også selv en fuldendelse.

Klavs Birkholm

Nyt fra Vallekilde

Elevholdene

Med højskoleers elevtal går det som med kærligheden. Det går op og det går ned. Det forgangne år har været et år med mange elever. Ikke bare store, stabile hold, men også udfordrende, sjove og aktive hold som de efterladte i Vallekilde mindes med glæde

Selv om alle senge har været optaget, har der også været plads til mange gæster. Fra udlandet har vi haft besøg af fire philipinske højskolelærere i en uges tid. Med dansk højskole som forbillede har de startet højskole i Manila. Lærerne har alle været arresteret og straffet for oppositionel virksomhed mod diktaturet på Philipinerne. Besøget var arrangeret i samarbejde med Foreningen for Folkehøjskoler, og formålet var at lære den danske højskole nærmere at kende, men ikke mindst ønskede de viden om det danske folkestyre. Det var en flok særdeles livlige folk, der var ude i et seriøst ærinde.

Som resultat af elevforeningens studierejse til den polske højskole »Uniwersytet Ludowy« forrige år, har højskolen i sommer været på genbesøg i Vallekilde. Opholdet blev finansieret af demokratifonden og Vallekilde Højskole. De polske studerende uddanner sig inden for vandrensning og andre økologiske problemstillinger. Efter deres rapportering at dømme, fik de en hel del viden, gode ideer, inspiration og optimisme med sig hjem til Polen, hvor der efter mange års katastrofal forurening forestår et stort arbejde med naturpleje.

Elevforeningen

Elevforeningens initiativ til at give elevmøderne et mere aktivt indhold ser ud til at lykkes. Sommerens week-endmøde med interessegrupper i samarbejde med stedets lærere har været intensive og muntre. Som noget nyt arrangerede elevforeningen i år en rejse til Prag i den første uge af august. Rejsen tiltrak alle aldersgrupper, nye som gamle

elever. Mange udsagn tyder på, at ideen har været så god, at den kan bruges igen.

Elevforeningen har i år betænkt skolen med to PH standardlamper, som har fundet deres plads i elevernes opholdsrum - Pejsestuen og i forhallen.

Efterårsmødet tiltrak som sædvanligt mange gamle elever og folk fra omegnen. Som tema for mødet var folkeoplysningen, folkestyret og embedsværkets betydning. Tidligere undervisningsdirektør K. E. Larsen talte om politik observeret gennem folkeoplyserens og embedsmandens briller. Professor Poul Nyboe Andersen portrætterede Hal Kock og redaktør Klavs Birkholm talte om Højskolen og det politiske forfald. Herdis Veits foredrag »Højskolebilleder« kan læses her i årsskriftet.

Der deltog 180 i festmiddagen. Jubilarer helt tilbage fra 1923 og frem til 1968. Det er altid en bevægende oplevelse at være sammen med gamle elever. I år var »ungdomsoprørerne« fra 1968, 25 års jubilarer. De virkede rimeligt tilpassede trods et noget mere tumultarisk højskoleophold end deres forfædre havde i Vallekilde.

Under jubilarfesten gav Lars Trier, Kim og Thomas Mentzer koncert i foredragssalen. Vi har den glæde, at Lars Trier giver koncert én gang årligt i Vallekilde.

Bestyrelsen

Af højskolens bestyrelse på 7 medlemmer er 5 tidligere vallekildeelever. Edith Jensen (Ditter) har valgt ikke at fortsætte i bestyrelsen. Som afløser for Ditter har elevforeningen udpeget Jakob Johansson, der har været sommer-elev.

Med den nye højskolelov, der træder i kraft i 1994, har højskolebestyrelserne overtaget undervisningsministeriets opgaver med at godkende kursus- og undervisningsplaner.

Vores næstformand, Nancy Sørensen, er af højskolebestyrelserne valgt som repræsentant i bestyrelsen for Foreningen for Folkehøjskoler. Da Thor West Nielsen igen er

valgt som foreningens næstformand, leverer Vallekilde gode kræfter.

Niels Bendix Knudsen er blevet formand for Den frie Lærerskole i Ollerup. Lærerskolen har i et par år været i krise om skolens form og indhold. Lærerskolen vil kunne drage megen nytte af Niels Bendixs alsidige erfaringer indenfor den fri skoleform. Han skal i de kommende år været med til at præge uddannelsen af lærere i Ollerup.

Bestyrelsen har nu bedt miljøministeriet om fredning af Vallekilde højskole. Ønsket om fredning skyldes dels at bygningerne som bygningskunst betragtet er enestående, dels at Vallekilde kulturhistorisk står for en 128 årig folkeoplysningsstradition. Bestyrelsen har taget initiativ til et projekteringsarbejde, der skal styrke bygningerne til fortsat at kunne danne rammen om Vallekilde Højskole.

Arkitekterne professor Hans Munk Hansen og Stig Løcke har fået overdraget projekteringsarbejdet, der skal danne grundlaget for en gennemgribende restaurering. Til beroligelse for de mange, der værdsætter de gamle bygninger kan vi oplyse, at der arbejdes med nænsomhed og veneration for bygninger og omgivelser.

Tidligere højskoleforstander Harald Engberg-Pedersen og professor Hans Munk Hansen har, med henblik på fredningens ansøgningen, beskrevet højskolens og bygningernes historie. De to beskrivelser er aftrykt her i årsskriftet.

Hele projektet forudsætter fondsmidler som vi forsøger at tilvejebringe i fornødent omfang. Det skal dog ikke afholde nogen fra at betænke os med gode råd, og gerne også med donationer til formålet!

Medarbejderstaben

Niels Juul er død. Juul havde i mere end 40 år ansvar for højskolens have, og han nød stor respekt for sit arbejde.

Vores nye gymnastik- og idrætslærer Pernille Langhans Illeris og hendes familie er flyttet ind i huset som Annette Lichtenberg tidligere beboede.

Jeanne Roager Hansen, der underviste i tegning og male-ri, har valgt at hellige sig arbejdet som udøvende kunstner og forlader os til nytår. Vi er kede af at Jeanne blev her så kort tid, men forstår hendes dilemma. Det er tidkrævende at være højskolelærer og udøvende kunstner.

Birgitte West har haft 5 måneders orlov til at studere børne- og ungdomskultur på Odense Universitet. Læs hendes artikel om emnet.

Sommerskolen var fuldtegnet alle 13 uger, og som sædvanlig måtte vi inddrage gæstelærere. Journalisten, forfatteren Kaare Bluitgen underviste i journalistik og i moralfilosofi.

Forfatteren Klaus Lynggård varetog litteraturundervisningen. Maleren Poul Erik Nielsen stod for tegning og maleri. Den rytmiske musik blev ledet af musikeren Jakob Hoff, og Lene Smidt og Svend Ulstrup underviste i »friluftsliv«. Sommerens gæstelærere er til aflastning og inspiration for skolens faste medarbejdere.

Vores musiklærer John Larsen er medstifter af den nye musikforening »Mosaik«. Da John i forvejen leder »Vallekilde bigband«, som holder ugentlige prøver her på skolen, har vi et meget levende supplement til skolens øvrige musikalske udfoldelser.

Helle Lercke, der har fået sin kontoruddannelse her på skolen, er blevet deltidsansat hos Jytte Gynther. Helle varetager desuden Vallekilde-Hørve friskoles kontor og regnskab. Jytte må jo have givet hende en god og anvendelig uddannelse.

Tidligere lærer og gæstekunstner på Vallekilde Højskole, billedkunstneren Peter Carlsen, er udnævnt som årets HK-kunstner. Han har i året løb haft succesrige udstillinger sidst på Brandts klædefabrik i Odense. En del af Peters produktion er statuetter fremstillet her på skolen. Det har været inspirerende for os at følge hans arbejde.

Sidst, men ikke mindst. Herdis Veit vil efter 38 års virke som højskolelærer gå på pension. Herdis har undervist i en

tid, hvor unge fra landet og familier med højskoletradition flokkedes i Vallekilde, og senere oplevet tiden med de mere oprørske tresser-unge, der stillede krav om nye undervisningsformer og medbestemmelse på alle områder.

Det er forunderligt, at højskolen på så kort tid har undergået så store forandringer. Men at èt og samme menneske som lærer har kunnet følge med og fastholde og forny de bedste højskoletraditioner, det er en indsats, der vækker beundring.

Til slut sender vi vi elevforeningens og skolekredsens medlemmer de bedste hilsener og ønsker om et godt nytår.

Betty og Lasse Rathnov

STORHALL M. UDENDORS TRAPPE << ☺

Kalender 1992/93

Oktober

- 25. Vinterskolen begynder.
- 29. Bjørn Elmquist: Amnesty International.

November

- 1. Film: »Mine aftener i paradys«.
- 4. Koncert med »Savage Rose« i Øvelseshuset
»Mosaiks« første arrangement.
- 12. Journalist Ole Frøstrup: »Rejse i Tibet og Kina«.
- 19. Møde med politikerne Ester Larsen og Kent Kirk.
- 22. »Die Schöne Müllerin« Koncert med sangeren
Peder Severin, Dorte Kirkeskov og Jens Øster-
gaard.
- 26. Annemette Lichtenberg: »Om at se på billeder«.
- 28. Maleren Peter Carlsen: »Hvad skal vi med kunst«?

December

- 3. Klaus Lynggård fortæller om sit forfatterskab.
- 10. Foredrag om alkoholisme og misbrug-»Minnesota-
kuren«.
- 12. Besøg af en »Frontløber«.
- 16. Doris Ottesen:« Om nyreligiøse bevægelser«.
- 17. Vallekilde Bios kæmpekollosale juleshow.

Januar

- 3. Forårsskolen begynder.
- 7. Journalist Ralf Andersson. »Pressens krig«.
- 9. Lærer Niels Jensen, filmskolen. »Dansk kortfilm«.
- 13. Besøg på Frederiksborg museets portrætudstilling.
- 14. Martin Hall: »Virkelighedsopfattelse«.
- 20. Kortfilmaften.
- 21. Wivi Fuglsang: »Mit arbejde som sundhedsplejer-
ske på Vesterbro«.
- 23. Familie-Venedag.

- 26. Besøg af Det rytmiske konservatorium. »The Band« giver koncert.
- 28. Besøg af »Den danske forening«.

Februar

- 4. Alex Eisenberg: »KZ fange i Theresienstadt«.
- 6.-13. Eleverne rejser til Tjekkoslovakiet og Norge.
- 18. Forfatteren Cecilie Lassen fortæller om sine bøger.
- 19. Besøg af franske skuespillere der arbejder med teaterstykke bygget over P.O.Engquists »Den forstødte engel«.
- 20. Filminstruktøren Niels Malmros: »Mine film«.
- 25. Anita Holm: »Om funktionelle analfabeter«.

Marts

- 4. Anders Brinch Larsen og Preben Steen Nielsen (Novo) »Afskaffelse af gen/bioteknologiske affaldsprodukter«.
- 6. Odsherredstur.
- 10. Koncert med »New Jungle Orkester«.
- 11. Overlæge Mladen Ibner: »Det jugoslaviske problem«.
- 17. Filmaften med »Gøg og Gokke«.
- 18. »Syng med aften« Vise- og sangaften med John Larsen og Herdis Veit.
- 19. Studiekredsens og værkstedernes fremlæggelser og udstillinger.
- 21. Koncert med »Trio a Piacere« værker af bl.a. Grieg og Lange Müller.
- 25. »Unge mod Unionen«. Diskussionsaften.

April

- 8. Tur til Åmosen.
- 18. Koncert med »Vallekilde Big Band«.
- 22. Projektafslutning.

Maj

2. Sommerskolen begynder.
6. Klassisk koncert med Karin Pilgård og Kirsten Kristensen.
8. Odsherredstur.
13. Hasse Schneidermann: »Kurturdynamoer«.
20. Erwin Neutsky Wulff: »Virkelighedsopfattelse«.
27. Guitarkoncert med Gary Snider.

Juni

3. »Forskellige TV-genrer« Jan Løve, TV 2-Øst
5. Grundlovs møde med tidligere landsformand Thorkild Møller, Det radikale Venstre
5. Dragsholm Amatørmusikdag i Øvelseshuset.
8. Koncert med Ida Pedersen (cello) og Søren Rastogi (klaver), værker af Chopin og Dvorák.
10. Elever fra Kolding højskole opfører musicalen »Hair«.

Juli

1. Klaveraften med pianistinden Susanne Clod Poulsen.
8. Arkitekt Holger Koch-Nielsen: »Retten til egen udvikling«.
13. Peter Bastian: »Ind i musikken«.
17. Klavs Birkholm: »Det ny Europa og rest-Jugoslavien«.
22. Sigurd Kværndrup: »Om Lou Reed«.
27. Koncert med Lars Trier og Kim Menzer.
29. Elever spiller »Totalteater« i hus og have.

Fra elevforeningen

I 1994 bliver kontingentindbetalingen rykket frem til maj/juni. Vi varslede ændringen i sidste årsskrift, men - som vores medlemmer måske har bemærket - rider vi ikke altid samme dag som vi har sadlet. Vi kommer dog som regel afsted på et eller andet tidspunkt.

For eksempel blev vores udlandsrejse gennemført i år. Takket være Lasse Rathnov. Turen gik som bekendt til Prag først i august og i følge Carsten og Jacob var det en meget vellykket tur. De to herrer har til årsskriftet lavet en fotomontage fra turen og de vil gerne medvirke til at foreningens medlemmer får tilbud om en lignende tur en anden god gang. Det var få medlemmer, der meldte sig til turen i år, heldigvis kunne selskabet suppleres med elever fra sommerskolen og højskolens bestyrelse og medarbejdere.

Vi har også i år taget initiativ til at indbyde til et juleelevmøde den 4. december. Vi har satset på de sidste 5 elevårge, og vi ved i skrivende stund ikke, hvor mange der melder sig.

Elevmødet i juni tiltrak knapt 60 deltagere. Ikke mange deltog i foreningens generalforsamling, så den blev afviklet ganske stilfærdigt. Ditter (Edith Jensen) var på valg og ønskede ikke genvalg. Ditter har været et trofast bestyrelsesmedlem i en række år og har været foreningen en god repræsentant i højskolens bestyrelse. Tak for din indsats, Ditter. Som afløser for Ditter blev Jacob Johansson valgt. Han har også overtaget hvervet i højskolens bestyrelse, hvor også Carsten Bidstrup repræsenterer elevforeningen.

Foreningen har mistet sin revisor gennem mange år, Niels Juul. Elevforeningen har meget at takke Niels Juul for. Han var til sin død her i sommer en aktiv støtte, først som mangeårigt bestyrelsesmedlem, senere som revisor. Mange møder er i årenes løb blevet holdt hos Niels og Edith, da de boede og virkede på højskolen. Senere mødtes vi hos dem i Hørve og fik revideret regnskabet over en gammel dansk og en kop kaffe.

Signe Lundgaard og Kaare Jensen blev valgt som foreningens revisorer. Medlemskontingentet er uændret 80 kr. For par 90 kr., og girokortet vil som nævnt blive sendt ud i maj sammen med indbydelse til elevmødet i juni.

Bestyrelsen sender med denne korte beretning de varmeste hilsener og tak for det forløbne år og ønsker alle medlemmer en rigtig god jul og et godt nytår.

Ingrid Fugl
Elevforeningens bestyrelse

Årsregnskab for Vallekilde Højskoles elevforening

1. januar 1992 til 31. december 1992

INDTÆGTER:		UDGIFTER:	
Medlemsbidrag	44.115,00	Porto.....	10.101,25
Overflytning/jub.	3.187,35	Tryksager	2.299,50
Renter, bank	1.909,02	Rejseudgifter.....	3.215,00
Renter, giro	76,91	Elevmøde/musik	4.500,00
Højskolen/musik	1.500,00	Kontor	2.000,00
Højskolen/årsskr	4.000,00	Diverse	358,00
		Gaver.....	786,00
		Årsskrift	25.500,00
		Udgifter i alt.....	48.760,65
		Overskud.....	6.027,28
Indtægter i alt	<u>54.788,28</u>	Balance.....	<u>54.788,28</u>

AKTIVER:		PASSIVER:	
Bankbog.....	46.033,02	Formue 31/12-91....	41.487,58
Checkkonto	949,14	Overskud.....	6.027,13
Girokonto.....	533,05		
	<u>47.515,21</u>		<u>47.515,21</u>

Rengskabet for elevforeningen er gennemgået. Bilag er sammenholdt med bogførte. Sparekassebog og giro er forevist. Intet fundet at bemærke.

Vallekilde d. 14/06 1993

Kaare Jensen

Praktiske meddelelser

Elevmødet 1994 og generalforsamling i elevforeningen finder sted i weekenden den 25.- 26. juni 1994. Mødeindkaldelse og program udsendes i maj.

Efterårsmødet 1994 begynder lørdag den 17. september kl. 14 og slutter søndag 18. september sidst på eftermiddagen.

Husk at alle gamle elever - ikke kun jubilarer - er velkomne til efterårsmødet. Hvis man melder sig til hele mødet, får man rabat, idet tilmelding til at bo på skolen under hele mødet giver gratis adgang til arrangementerne.

Jubilarmødet 1994 holdes lørdag den 17. september og begynder med middag kl. 18.30. Eleverne fra årgangene 1923-24, 1924, 1933-34, 1934, 1943-44, 1944, 1953-54, 1954, 1968-69, 1969, 1983-84, 1984 vil denne aften være skolens gæster.

Pårørende og tidligere elever, der ikke er jubilarer, er også velkomne mod forudbestilling og betaling.

Jubilarer, der ikke er medlemmer af elevforeningen, vil også modtage invitation til mødet. Kender I adresser på jubilarer, som ikke er medlemmer, så send venligst adresserne til Ane Margrethe Steffensen, Krogen 2, Vallekilde, 4534 Hørve, tlf. 53 45 73 15.

Elevforeningens bestyrelse:

Ingrid Fugl, Vallekilde
Carsten Bidstrup, Rødovre
Jacob Johansson, København
Dorthe Frimodt Daugaard, Århus
Charlotte Lembourn (suppl.), København
Villy Hansen, Hundested
Sidsel Boertmann Brüel, København
Lene Berit Larsen (suppl.), Nykøbing S.
Sif Tandrup, Hørning
Georges Abou Samra (suppl.), København

Elevforeningens forretningsfører:

Ane Margrethe Steffensen, Krogen 2,
Vallekilde, 4534 Hørve, tlf. 53 45 73 15

Vallekilde Højskoles bestyrelse:

Efterskoleforstander Niels Bendix Knudsen, formand
Sygehjælper Nancy Sørensen, næstformand
Lærer Anna Skriver
Kreditchef Jens S. Holm
Gdr. Asger Jørgensen
Grafiker Jacob Johansson
Stud. Carsten Bidstrup

Elevlister

Vinterskolen 1992/93

Kenneth Ahrensberg	Glanshatten 20 c.	5220 Odense SØ
Barbara Askjær	16 Entrade Way USA	009 1 818 335-0943
Eva Bach	Sønderskovvej 140	6800 Varde
Sussie Bergendahl	Frederiksborgvej 171.1.th.	2400 København NV
Heidi Bjørnstad	Rugmarken 4	3500 Slangerup
Sidsel Boertmann Brüel	Nørre alle 10 D lejl. 244	2200 København N
Johnny Castenberg	Mejsevænget 5, 2.	2400 København NV
Jan Rene Christensen	Åbyvej 5	8230 Åbyhøj
Per Vadstrup Christensen	Bøgevej 27	4040 Jyllinge
Pia Vang Christensen	Jørgensvej 6	3250 Gilleleje
Torben Colding	Silkeborgvej 203.1	8230 Aabyhøj
Dorthe Dalsgård	Upsalagade 12.1.th.	2100 København Ø
Marie Ejlerskov	Gl. Grevegård 15 d	5492 Vissenbjerg
Thomas Linus Enstrøm	Toldbodsvvej 48	4581 Rørvig
Camilla H. Frederiksen	Sporegangen 11 th.	3000 Helsingør
Mansour Ghasemi	Kettegård alle 70,1.5.115	2650 Hvidovre
Dorthe Hansen	Svinget 32	3060 Espergærde
Jan Alsted Hansen	Fyrparken 188	6710 Esbjerg V
Liselotte Hansen	Maylandsvænget 1	5270 Odense N
Signe Hauptmann	Egedalsvænge 40 1 mf.	2980 Kokkedal
Haldor Henriksen	Sejrøgade 1 III th.	8000 Århus C
Bent Hjort	Åboulevarden 63.4.110	8700 Horsens
Anja Elisabeth Høegh	Pontoppidansgade 8.2	8900 Randers
Signe Høffding	Marievej 42	4300 Holbæk
Lisbeth Mogensens Imer	Damgårdsvej 18	9690 Fjerritslev
Benjamin Lau Jensen	Øster Voldgade 20 v.621	1350 København K
Bettina Jensen	Bækkebrovej 33	3220 Tisvildeleje
Liza Jensen	Skolevej 12	8670 Låsby
Ninette Jensen	Hadsten alle 33	2770 Kastrup
Tommy Raoff Jensen	Vestergade 37 I	7200 Grindsted
Jan Milton Jørgensen	L.Karlsmindevej 10	3390 Hundested
Laila Jørgensen	Mathiesensvej 31 1.th.	4220 Korsør
Morten Jørgensen	Valhøjs alle 64 2.th.	2610 Rødovre
Jan Ingolf Kirk	Spurveskjul 6	7700 Thisted
Helene Knudsen	Vestergade 51 F	6600 Vejle
Per Swinth Kristensen	Bredetvedvej 6	4300 Holbæk
Jeppe Tobias Larsen	Rosenvang 10	4990 Sakskøbing
Lene Berit Larsen	Glostrupvej 1	4500 Nykøbing S
Pernille Larsen	Langagervej 13 A 1 th.	2500 Valby
Michael Laursen	Engvej 7	3650 Ølstykke
Sara Leth-Larsen	Kastanievej 4	2960 Rungsted
Christine A.Loretsen	Juulsbakke 5 st.tv.	8400 Ebeltøft

Brian Birch Lyngø	Stationsvej 19	4540 Faarevejle
Ole Madsen	Skoleparken 8 2 s.dør 3	4760 Vordingborg
Leila Messellem	Dalslandsgade 8 m118	2300 København S
Klaus Bendix Nielsen	Bregnevej 11	4930 Maribo
Martin Birk Nielsen	Kordilgade 30 1 th.	4400 Kalundborg
Patricia Nielsen	Filosofvænget 15 2 th.	2400 København NV
Rikke Bjerregård Nielsen	Knud den Storesvej 1	4000 Roskilde
Tommy Thor Nielsen	Kronborg Ladegårdsvej 8	3000 Helsingør
Jeppe Nissen	Selsøvej 15	2720 Vanløse
Dennis Nørholt	Molbjergvej 20	9240 Nibe
Flemming Berg Olsen	Kirkevænget 46	8310 Tranbjerg
Kim Bach Pedersen	Falkevej 34 st.mf.	8800 Viborg
Rikke Pedersen	Kgs. Gavevej 32	3200 Helsingø
Steen Pedersen	Blommevangen 12 2 mf.	2765 Smørum
Christian Pedersen	Stationsvej 19	6392 Bolderslev
Helle V Pedersen	Pr. Charlottesgade 41 st.tv.	2200 København N
Lena Skærby Peteren	Lindbjergvej 59	2750 Ballerup
Dorthe Funch Poulsen	Tjørnely parken 50	2670 Greve
Signe Qualmann	Stenhavevej 4	3200 Helsingø
Mia Quistgård (Mille)	c/o Ole Andersen, Lindevej 20	4450 Jyderup
Carsten Dieter Rietz	Rebæk Søpark 5 vær. 612	2650 Hvidovre
Vagn S.Olesen	Tobiasvej 7	3660 Stenløse
Joel Casper Schumann	Bovangen 14	4600 St.Heddinge
Niels Sidenius	Kristinelundsvej 8	4200 Slagelse
Kim Simonsen	Fr. 490 Strendur	Færøerne
Jenny Sjøberg	Bagsværd Hovedgade 42 b	2880 Bagsværd
Trine Stendell	Callunavej 21	3450 Allerød
Tore Storgård	Hjulets kvarter 330 A	5220 Odense Sy
Anja Lemcke Stær	Tordenskjoldsgade 100	8200 Århus N
Mette Holst Sørensen	Ringvænget 38	8722 Hedensted
Karina Thorenfeldt	Reventlowsvej 34	5000 Odense C
Lotte Tobiasen	Janesvej 11 1 lejl 1	8220 Brabrand
Tine Ungemand	Solvej 61	4800 Nykøbing F.
Birgitte Sander Vad	Ved Vænget 5 st.tv.	2100 København Ø
Peter Røder Werge	Skrænt a 1 a.	2620 Albertslund
Jens Wilbrandt	Ederlandsvej 47	2730 Herlev
Jacob Wolthers	Langebjerg 18 2 th.	2850 Nærum

Sommerskolen 1993

Christian Bj. Andersen	Jernbanegade 4 vær. 412	5000 Odense C
Tina Wilbur Andersen	Sølvgade 104 st.tv.	1307 København K
Nina Brask Astrup	Roarsvej 14 4 tv.	2000 Frederiksberg
Abdul Waheed Azikzi	Markedspladsen 47	4520 Svinninge
Allan Bargisen	Ramshøjvej 13	8900 Randers
Jens Barsballe	Store Kamrehusstræde 19	1169 København K
Susie Bergendahl	Frederiksborggade 172	2400 København NV
Uffe Boesen	Silkeborggade 22.3.tv.	2100 København Ø
Anders Brask-Nielsen	Præstevej 4	7830 Vinderup
Signe Bredsdorff-Larsen	Silkeborgvej 343	8230 Åbyhøj
Mikie Pil Breum	Karlsundevej 21 2.mf.	2700 Brønshøj
Majbritt Christensen	Løvenørnsgade 50 4.th.	8700 Horsens
Mette D. Christensen	Glamsbjergvej 29	2770 Kastrup
Peter Christensen	Birkeparken 68 mf.	5240 Odense N
Søren Christensen	Præstestræde 1 a.1 th.	4700 Næstved
Thorbjørn Christensen	Hårbøllevej 2	4792 Askeby
Sabino Christo	Hjulby Hegn 106	8380 Trige
Christel Conradsen	Hedebygade 5 1 th.	1754 København V
Ketheeswary Ehamperam	Christen Koldsvej 13	8660 Skanderborg
Marie Ejlerskov	Fredensgade 17 st.tv.	2300 København N
Merete Ekberg	Bille Brahesvej 11 a 5 tv.	1963 Frederiksberg C
Thomas Fischer	Egebjergtoften 68	2750 Ballerup
Hanne Margrete-Fly	Søllerødgade 27 4 tv.	2200 København N
Camilla H. Frederiksen	Sporegangen 11 1 th.	3000 Helsingør
Jørn Erik Frederiksen	Skovmarksvej 18 a	4672 Klippinge
Lasse Hancke Friis	Åbakkevej 15 st.mf.	2720 Vanløse
Poul S.Fromsejer	Strandmarksvej 19	8240 Risskov
Mette Gerlach	Snogebæksvej 33 vær. 4	8210 Århus V
Flemming Grandahl	Valhalskvarter 60	2670 Greve
Daniel Kamp Gustafsson	Kalundborgvej 111 1.	4300 Holbæk
Asta Gylfadottir	Vidimelur 51	10 Reykjavik Island
Anders Hansen	Sønderjyllands alle 35	9900 Frederikshavn
Bettina Kruse Hansen	Gl.Københavnsvej 1	3550 Slangerup
Charlotte Hansen	Kirkebakken 47	4621 Gadstrup
Rikke Ellegård Hansen	Ø. Farimagsg. 18 a 3 tv.	2100 København Ø
Solveig Hansen	Hegnskroges 14	2800 Lyngby
Michael Bo hartvig	Dalslandsgade 8 E 302	2300 København S
Birthe Hedelund	Ebbeskovvej 6	4140 Borup
Jesper Hvass	Nivåpark 24	2990 Nivå
Mette Hvid	Nørregårdsvej 13 a	5771 Stenstrup
Rene Eugen Højgård	Langegade 117 c	5300 Kerteminde
Dorthe Jacobsen	Hvamvej 10	7500 Holstebro
Erik Jacobsen	Kollegievej 4 vær. 19	9000 Aalborg
Pernille Karup Jacobsen	Turkisvænget 22 J	4780 Stege
Jens Jacobsen	Rødpælevej 34	3450 Allerød

Anne Kirsten Jensen	Chr. Winthersvej 27 B	5230 Odense M
Sune Reehauge Jensson	Heijarbæ 2	110-Reykjavik Island
Gissur Jonsson	Fuglevænget 17	3520 Farum
Anne Jørgensen	Konghøjgade 3.2.tv.	1675 København V
Laila Jørgensen	Mathiesensvej 31 1.th.	4220 Korsør
Lars Elkjær Jørgensen	Birkevej 18	8000 Århus
Lene Leis Jørgensen	Skarøgade 7.2.th.	2100 København Ø
Michael T. Jørgensen	Engsvinget 111	2680 Solrød Strand
Terji Hjaltelin Kamarium	Lærkevej 26 F	4000 Roskilde
Rene Korshøj	Ravnsholtsvej 13 tv.	8600 Silkeborg
Simon Darø Kristensen	Perlegade 54 3 s.	6400 Sønderborg
Nanna Käszner	Haraldsgade 34 III th.	2200 København N
Jan Bønning Larsen	Dybbølgade 32.1.	6500 Vojens
Marianne Birch-Larsen	Sct. Jørgens Park 147 2.tv.	4700 Næstved
Peter Jens Larsen	Ahlefeldtsgade 23.3.th.	1359 København K
Bo Laugesen	Ringstedvej 83	4180 Sorø
Anita Lunde	Havnegade 27 1 th.	7100 Vejle
Sophie Thorbjørn Lyngø	Leifsgade 3.4.tv.	2300 København S
Louise Léturgie	Lundtoftevej 3	9800 Hjørring
Gert Medom Madsen	Hjortensgade 26	8000 Århus C
Anna-Kristina Makarof	Kirkebjerg alle 180	2605 Brøndby
Karen Meyer	Postgade 11	3740 Svaneke
Loucine Ben Mohammed	Roskildevej 136	4100 Ringsted
Ole Rafn Morgenstjerne	Søbakkevej 60	8381 Mundelstrup
Lotte Maxild Mortensen	Jættehøjen 12	8240 Risskov
Michel Murangi	Frederiksberg alle 6 III	1820 Frederiksberg
Søren Fruelund Møller	Egebakken 12	5260 Odense S
Ellen Mønsted	Sindhvilevej 22 a 3 tv.	2000 Frederiksberg C
David Newer	Brolæggerstræde 27	4300 Holbæk
Anne Høegh Nielsen	Rømparken 72	4200 Slagelse
Bjarne Nielsen	Jernbanegade 11 2.tv.	5800 Nyborg
Jan Bjørklund Nielsen	Fjøsagøta 4	100 Torshavn
Jan Leif Nielsen	Heibergsvej 2	8600 Silkeborg
Lea Kristine Nielsen	Birkealle 38	3630 Jægerspris
Stine Bisgaard Nielsen	Slangerupgade 14 1 tv.	2200 København N.
Torben Nørgaard Nielsen	Morbærhaven 4-23	2620 Albertslund
Brian Zola Nikolajsen	Digelsvej 1 B mf.	3480 Fredensborg
Karsten Nikolajsen	Agervigvej 39	6800 Varde
Mads Sønderbye Olesen	Vistoftevej 47	8471 Sabro
Ricki Olsen	Jupitervej 22	3100 Hornbæk
Mette Olsson	Frederiksdals alle 117	7800 Skive
Mikkel Ormestad	P.Re. Dokka Postkontor	2780 Dokka Norge
Anette K. Pedersen	Tinghusvej 15 A 1.sal	3480 Fredensborg
Anni Pedersen	Parallelvej 10	7200 Grindsted
Camilla Krogh Pedersen	Øresundsvej 104 4.tv.	2300 København S
Jørgen Pedersen	Smalbyvej 14 2 tv.	9700 Brønderslev
Rikke Pedersen	Kgs. Gavevej 32	3200 Helsingø
Jonas Ringheim	Egedalsvænge 59 3 mf.	2980 Kokkedal

Berit Robdrup	Jernbane alle 11 B	2630 Tåstrup
Khaled El Riuyah	Høgholtvej 32	2720 Vanløse
Anne Cathrine Rudstaden	P.re. Dokka Postkontor	2870 Dokka Norge
George Abou Samra	Odsvej 14	3000 Helsingør
Jane Sandby-Møller	Landsdommervej 27 2 th.	2400 København NV
Henrik Scheuermann	Bernstorffsvej 20	2900 Hellerup
Marie-Louise Sederberg	Ravnsborgtværgade 2.4.	2200 København N
Jenny Ulrika Sjøberg	Værebrovej 64 b 3	2880 Bagsværd
Flemming Skovø	Slivsø	6100 Haderslev
Jeanette Steensen	Markvej 25	2400 København NV
Lisa Mousten Søndergård	Kirstinelystvej 17	8300 Odder
Ricky Carl Sørensen	Svalevej 42	7100 Vejle
Trine Mønster Sørensen	Middelfartvej 267	5200 Odense V.
Sif Tandrup	Risvangen 9	8362 Hørning
Bettina Terkelsen	Persillehaven 40 v. 2138	2730 Herlev
Merete Terp	Møllealle 8 3 th.	2500 Valby
Andreas Peter Thomsen	Jerichausgade 7	1777 København V.
Truls H. Toggenburger	Trottenwiesen str.16	Schweiz
May-Cisse Wannhoff	Grønnevej 225 14 dør 5	2830 Virum
Jacob Wolters	Langebjerget 18 2 th.	2850 Nærum
Peter Zimling	Toftøkærvej 148	2860 Søborg

Indholdsfortegnelse

Herdis Veit: Højskolebilleder	3
Birgitte West Nielsen:	
Virkeligheden er en sær størrelse.....	17
Jakob Johansson og Carsten Bidstrup: Prag august 93..	23
Ida Frøkjær Jensen og Betty Rathnov:	
Vallekilde Højskole 1865-66	27
Carl Koch: Mindetale for Ernst Trier	37
Harald Engberg-Pedersen:	
Vallekilde Højskole - et baggrundsrids.....	39
Hans Munk Hansen: Vallekilde Højskoles bygninger ...	42
Klavs Birkholm: Et jævnt og	
muntert virksomt liv på jord	45
Betty og Lasse Rathnov: Nyt fra Vallekilde	53
Kalender 1992/93	59
Ingrid Fugl: Fra Elevforeningen	62
Elevforeningens regnskab.....	64
Praktiske meddelelser	65
Elevlister	67

REDAKTION:

Ingrid Fugl – Jørn Fugl – Lasse Rathnov

ILLUSTRATIONER:

Jeanne Roager

FOTOS:

Jakob Johansson

TRYK:

Holbæk Amts Bogtrykkeri